

Nr 114.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med mar-
garin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.; given
Stockholms slott den 19 februari 1932.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, inhämta riksdagens
yttrande över härvid fogade förslag till förordning angående kontroll å
tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion
och konstister, m. m.; och har Kungl. Maj:t för avsikt att, efter mottagan-
de av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma för-
slag.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Förslag

till

förordning angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.

Häri genom förordnas som följer:

Inledande bestämmelse.

1 §.

I denna förordning förstås

med *margarin* varje smörliknande vara av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår fett, som ej är framställt ur mjölk;

med *margarinost* sådan ost eller ostmassa, vari ingår fett, som ej är framställt ur mjölk;

med *fettemulsion* varje grädd- eller mjölkliknande vara, i vilken ingår fett, som ej är framställt ur mjölk; samt

med *konstister* varje med konst framställt, till människoföda avsett, till färg och konsistens isterliknande fett av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår annat fett än svinfett, dock att vid tillämpning av denna förordning ej skall såsom konstister anses från djur eller växter hämtat oblandat, ofärgat och icke till isterkonsistens bearbetat fett, vilket utbjudes till salu under benämning, som tydligt angiver dess ursprung.

Om tillverkning.

2 §.

Envar, som vill annorledes än till förbrukning i eget hushåll tillverka margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister, skall därom skriftligen göra anmälan hos länsstyrelsen i det län, där tillverkningen skall ske, samt därvid tillika uppgiva plats och lokal för tillverkningen. Flyttas sedermera rörelsen till annan plats eller lokal, skall likaledes, innan tillverkningen där påbörjas, anmälan om flyttningen skriftligen ske hos länsstyrelsen i det län, där rörelsen dittills idkats, så ock, om rörelsen flyttas till annat län, hos länsstyrelsen i detta.

Beträffande tillverkning, varom ovan sägs, skall därjämte äga motsvarande tillämpning vad i 24 § 5 mom. och 50 § 2 mom. hälsovårdsstadgan är med avseende å där angiven rörelse stadgat rörande anmälan hos hälsovårdsnämnd och besked från denna.

Föreskrifterna i §§ 1, 9, 11 och 18 förordningen angående utvidgad näringsfrihet skola ej gälla i fråga om tillverkning, som i denna paragraf avses.

3 §.

Inom samma byggnad må ej tillverkas såväl margarin, margarinost eller fettemulsion som, till avsalu, smör eller ost.

4 §.

Vid tillämpning av denna förordning skall såsom tillverkning av margarin eller fettemulsion jämväl anses förfarande, varigenom margarin blandas med smör eller fettemulsion blandas med mjölk eller grädde.

5 §.

Den, som annorledes än till förbrukning i eget hushåll tillverkar margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister, åligger att, enligt de närmare bestämmelser som av lantbruksstyrelsen meddelas, över tillverkningen föra bok, upptagande de myckenheter av olika fettämnen samt av smör, grädde, mjölk, potatisstärkelse, sesamolja och andra varuslag, som vid tillverkningen användas. Boken skall vid anfordran hållas tillgänglig för tillsyningsman, varom i 23 § sägs.

6 §.

Vid tillverkning av margarin skall tillsättas potatisstärkelse till så stor mängd, att i den färdiga produkten återfinnes sådan stärkelse till minst en tiondedels och högst en femtedels procent av varan.

Vid tillverkning av margarinost eller fettemulsion skall tillsättas sesamolja till en mängd, som motsvarar minst fem procent av det fett och de växtoljor, som vid tillverkningen användas, sesamoljan däri icke inbegripes.

Tillsättandet av potatisstärkelse skall ske omedelbart före kärningens början. Sesamoljan skall tillsättas vid fettets och oljornas sammanblandande. Potatisstärkelsen och sesamoljan skola vara av den beskaffenhet, som lantbruksstyrelsen föreskriver.

7 §.

Margarin må ej tillverkas med lägre fetthalt än åttiotvå procent eller med högre vattenhalt än sexton procent; dock skall vad nu sagts ej gälla i avseende å margarin, som tillverkas för förbrukning uteslutande i eget hushåll.

8 §.

1 mom. Margarin eller konstister må, där varan icke är avsedd till förbrukning uteslutande i tillverkarens eget hushåll, utlämnas från fabriken allenast i förpackning, varå utvändigt å botten och lock samt, parallellt med botten, å fyra på samma avstånd därifrån och lika avstånd sinsemellan belägna ställen å höjdytorna med tydliga bokstäver finnes inbränt eller på annat varaktigt sätt anbragt ordet »Margarin» eller »Margarine», om varan utgöres av margarin, eller ordet »Konstister», om innehållet är sådant, skolande bokstäverna vara minst tre centimeter höga, därest förpackningen rymmer fem kilogram eller däröver, minst en centimeter höga, därest förpackningen rymmer ett men ej fem kilogram, och minst en halv centimeter höga, därest förpackningen rymmer mindre än ett kilogram. Å förpackningen skall därjämte tillverkarens namn vara på varaktigt sätt angivet.

Botten å margarinförpackning skall, därest den utgöres av trä, antingen vara fyrsidig eller hava sådan oval form, att dess längd är minst en och en halv gång dess bredd.

I fråga om smärre prov av margarin eller konstister, som utlämnas gratis, skall vad i detta moment stadgas ej äga tillämpning, såframt provet utlämnas i omslag, därå varans beskaffenhet av margarin eller konstister finnes med tydliga bokstäver angiven.

2 mom. Envar, som annorledes än till förbrukning i eget hushåll tillverkar margarinost, åligger att låta dels vid pressningen å varje osts plana ytor med bokstäver av minst tre centimeters höjd intrycka ordet »Margarinost» jämte tillverkarens namn, dels, därest osten icke är avsedd för export, före utlämnandet från fabriken utvändigt färga osten mörkröd medelst användande av orleana, kokad i asklut, eller annat därmed jämförligt giftfritt färgningsmedel. Om ost pressas och lagras i samma tyg och detta är så tunt, att färgen går igenom, må färgningen ske på tyget.

3 mom. Fettesulsion, som icke är avsedd till förbrukning uteslutande i tillverkarens eget hushåll, skall, då den från fabriken utlämnas, vara innesluten

antingen i ett med tätt slutande lock försett kärl av förtent järnbleck, varå inpressats dels ordet »Fettesulsion» i tydliga bokstäver med en höjd av minst tre centimeter, därest kärlet rymmer fem kilogram eller däröver, minst en centimeter, därest kärlet rymmer ett men ej fem kilogram, och minst en halv centimeter, därest kärlet rymmer mindre än ett kilogram. dels tillverkarens namn,

eller ock i en tätt tillsluten flaska, försedd med etikett, varå anbragts i svart tryck på vit botten dels ordet »Fettesulsion» med minst en centimeter höga tydliga bokstäver, dels tillverkarens namn.

9 §.

Närmare föreskrifter rörande tillsättandet av potatisstärkelse till margarin samt av sesamolja till margarinost och fettemulsion meddelas av lantbruksstyrelsen.

Om införsel och utförsel.

10 §.

1 mom. Margarin, fettemulsion eller konstister, som införes till riket, må ej från tullverket utlämnas, med mindre varan antingen är, då den hit inkommer, innesluten i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt, med det undantag att tillverkarens namn icke behöver vara å förpackningen angivet, så märkt, som i 8 § 1 och 3 mom. sägs, eller ock inom trettio dagar från den dag, då varan enligt tullstadgan skall anses hava mottagits av tullanstalten, varder genom varuhavarens försorg under tillsyn av tullpersonal innesluten i förpackning, som nyss nämnts.

Med varuhavaren förstås i denna förordning emottagaren av varan eller, om emottagaren är ombud för annan här i riket, vilken äger förfoga över varan, denne.

Från utrikes ort inkommande margarinost må ej från tullverket utlämnas, med mindre varan, då den hit inkommer, är så färgad, samt, med det undantag att tillverkarens namn icke behöver vara angivet å varan, så märkt, som i 8 § 2 mom. sägs.

2 mom. Ändå att importvara, som i 1 mom. avses, är innesluten i förpackning, varom i samma moment sägs, eller från utrikes ort inkommande margarinost är märkt och färgad på föreskrivet sätt, må den ej utlämnas från tullverket, med mindre varans förpackning eller, i fråga om margarinost, själva varan, då den hit inkommer, är eller inom tid, som i 1 mom. stadgas, varder genom varuhavarens försorg under tillsyn av tullpersonal på tydligt, varaktigt och lätt i ögonen fallande sätt märkt dels med varuhavarens namn, dels ock, därest ej varan visas vara tillverkad i Sverige och tidigare utförd ur riket, med beteckningen »Utländsk tillverkning», beträffande margarin anbringad med minst tre centimeter höga tydliga bokstäver i röd färg utvändigt å förpackningens botten och lock samt, parallellt med botten, å fyra på samma avstånd därifrån och lika avstånd sinsemellan belägna ställen å förpackningens höjdytor.

Såsom ytterligare villkor för utlämnande från tullverket skall gälla, att varan blivit tillsatt, i fråga om margarin, med potatisstärkelse samt, beträffande margarinost och fettemulsion, med sesamolja, allt till den myckenhet, som i 6 § är sagt; och skall i avseende å margarin därjämte gälla, att varan ej må hålla lägre fetthalt än åttiotvå procent eller högre

vattenhalt än sexton procent. Varans beskaffenhet i nu angivna hänseenden skall styrkas med intyg, som av vederbörande tullanstalt godkännes. Företes ej sådant intyg, må varan på varuhavarens bekostnad genom tullanstaltens försorg undersökas för utrönande huruvida varan med hänsyn till bestämmelserna i detta stycke må kunna från tullverket utlämnas.

3 mom. Bestämmelserna i denna paragraf skola ej gälla beträffande konstister, som införes under sådana förhållanden, att tull därför icke skall utgå.

11 §.

Har i anmälan till tullklarering vara upptagits under oriktig uppgift om dess beskaffenhet, må ompackning och märkning, som i 10 § avses, ej äga rum, med mindre av omständigheterna framgår, att den oriktiga uppgiften icke lämnats i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i nämnda paragraf.

12 §.

Ersättning för tillsyn av tullpersonal vid ompackning och märkning enligt 10 § skall av varuhavaren gäldas på sätt i gällande taxa för extra tullförrättningar är stadgat beträffande ersättning för annan tullkontrollförrättning än visitation och bevakning, med iakttagande att ersättning utgår även där tillsynen utövats å tullkontrolltid.

13 §.

Vara, som enligt 10 § ej må från tullverket utlämnas, må av varuhavaren inom tid och i ordning, som i tullstadgan är föreskriven beträffande returfortullning, under behörig tullkontroll återutföras till det land, varifrån varan kommit, under förutsättning dels att varan icke i syfte att undandragas tillämpning av bestämmelserna i nämnda paragraf anmäls till tullklarering under oriktig uppgift om beskaffenheten, dels ock att, där varan i fråga om tillsats av potatisstärkelse eller sesamolja eller i fråga om fetthalt eller vattenhalt avviker från föreskrifterna i 10 § 2 mom., av omständigheterna framgår, att varuhavarens avsikt icke varit att undandraga varan tillämpning av samma föreskrifter.

Där ej varan inom föreskriven tid blivit ompackad och märkt, på sätt i 10 § sägs, eller ock återutförd, vare den, jämte emballage och kärl, hemfallen till kronan.

14 §.

I annat fall än i 13 § sägs må utförsel från riket icke ske av margarin, fettemulsion eller konstister, med mindre varan är innesluten i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt så märkt, som i 8 § 1 mom. sägs, eller av margarinost, med mindre varan är märkt på sätt stadgas i 8 § 2 mom.

För utförelse i annat fall än i 13 § sägs av margarin, margarinost eller fettemulsion skall därjämte gälla, att varan skall vara tillsatt med potatisstärkelse eller sesamolja, på sätt föreskrives i 6 §, samt beträffande margarin ytterligare, att varan i fråga om fetthalt och vattenhalt skall överensstämma med föreskrifterna i 7 §. Nämda förhållanden skola styrkas medelst intyg, som av vederbörande tullanstalt godkännes. Företes ej sådant intyg, skall vad i 10 § 2 mom. andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

15 §.

Finnes från utrikes ort inkommande margarin, margarinost eller fettemulsion icke tillsatt med potatisstärkelse eller sesamolja i föreskriven myckenhet eller överensstämmer margarin, som från utrikes ort inkommer, ej i fråga om fetthalt eller vattenhalt med föreskrifterna i denna förordning, skall vederbörande tullanstalt, där den icke finner av omständigheterna framgå, att varuhavarens avsikt ej varit att undandraga varan tillämpning av föreskrift i sagda hänseende, genast anmäla förhållandet hos allmänne åklagaren.

Likaledes åligger det tullanstalten att genast hos allmänne åklagaren anmäla, då från utrikes ort inkommande margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister i anmälan till tullklarering upptagits under oriktig uppgift om beskaffenheten och anledning finnes misstänka, att detta skett i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i 10 §, eller då tullanstalten finner i 14 § omförmälda föreskrifter beträffande förpackning eller märkning eller i fråga om tillsättning av potatisstärkelse eller sesamolja eller rörande fetthalt eller vattenhalt vara åsidosatta i fråga om till utförelse anmäld vara.

Om förvaring och försäljning.

16 §.

Margarin eller annat för margarintillverkning användbart fett än sådant, som är framställt ur mjölk, må icke förvaras i lokal, där tillverkning sker av smör eller ost till avsalu eller där smör samlas för export. Ej heller må fettemulsion förvaras i lokal, där tillverkning sker av smör eller ost till avsalu.

17 §.

Den, som driver handel med margarin eller konstister, åligger att förvara varan i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt så märkt, som föreskrives i 8 § 1 mom. eller, beträffande vara av utländsk tillverkning, i 10 § 1 och 2 mom.; dock må i minuthandeln varan utställas till försäljning i klumpar eller mindre stycken, under förutsättning antingen att den är försedd med omslag, som nedan sägs, eller att å varan

finnes anbragt en lätt i ögonen fallande skylt eller etikett med påskrift i minst två centimeter höga tydliga bokstäver i röd färg av ordet »Margarin» eller »Margarine», om varan utgöres av margarin, eller av ordet »Konstister», då sådant utställles. Är den saluhållna varan av utländsk tillverkning, skall detta å skylten eller etiketten angivas genom ordet »Utländsk» eller »Utländskt» i bokstäver av samma storlek och färg som de för nyssnämnda påskrift nyttjade.

Vid försäljning i minut av margarin eller konstister skall varan antingen tillhandahållas köparen i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt så märkt, som i 8 § 1 mom. eller, beträffande vara av utländsk tillverkning, i 10 § 1 och 2 mom. sägs, eller ock utlämnas i omslag med tydlig påskrift i röd färg, där varan väger mindre än ett kilogram i minst en halv centimeter höga bokstäver och eljest i minst en centimeter höga bokstäver, av ordet »Margarin» eller »Margarine», om varan utgöres av margarin, eller av ordet »Konstister», om innehållet är sådant. Är varan av utländsk tillverkning, skall detta å omslaget angivas genom ordet »Utländsk» eller »Utländskt» i bokstäver av samma färg och storlek som de, vari varans egenskap av margarin eller konstister utmärkts. Övrig påskrift å omslaget må ej anbringas i röd färg.

18 §.

Den, som driver handel med margarinost, vare pliktig att hava den så märkt och, där ej varan är avsedd för export, så färgad, som i 8 § 2 mom. eller, beträffande vara av utländsk tillverkning, i 10 § 1 och 2 mom. stadgas.

Vid försäljning i minut av del utav hel margarinost skall varan utlämnas i omslag, därå finnes anbragt i minst en centimeter höga tydliga bokstäver i röd färg ordet »Margarinost» och, där varan är av utländsk tillverkning, ordet »Utländsk». Övrig påskrift å omslaget må ej anbringas i röd färg.

19 §.

Den, som driver handel med fettemulsion, åligger att förvara varan så innesluten, som i 8 § 3 mom. eller, beträffande vara av utländsk tillverkning, i 10 § 1 och 2 mom. sägs.

Vid försäljning i minut skall fettemulsion vara innesluten i kärl eller flaska, märkt på sätt föreskrives i 8 § 3 mom. eller, beträffande vara av utländsk tillverkning, i 10 § 1 och 2 mom.

20 §.

Margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister må ej utbjudas eller försäljas under benämning, vari ingår något av orden smör, grädde, mjölk, mejeri, ko, ladugård och herrgård eller ord, som häntyder på varumärke, som den, vilken utbjuder eller försäljer varan, vet eller bort veta

vara registrerat för lantbruksprodukter, eller, med undantag för orden margarinost och konstister, annat ord, som giver varan sken av att hava samband med eller som eljest häntyder på lantushållning eller mejerihantering. Ej heller må utbudande eller försäljning ske under angivande av att varan härrör från en tillverkare, i vars firma ingår ord, som enligt vad ovan sagts är förbjudet.

21 §.

Vid utbudande eller försäljning av margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister må ej å varan eller dess förpackning, omslag eller dylikt eller å anslag eller skylt, som hänsyftar på varan, finnas anbragt bild, teckning eller meddelande, som giver varan sken av att hava samband med eller som eljest häntyder på lantushållning eller mejerihantering. Ej heller må margarin, margarinost eller fettemulsion eljest utbudas eller försälas under tillkännagivande att i varan ingår fett, framställt ur mjölk.

Vad nu sagts gälle icke beträffande sådant meddelande angående varans fetthalt, i vilket samtidigt angivas såväl procenttalet fett, framställt ur mjölk, som ock procenttalen av andra i varan ingående fettämnen.

22 §.

I räkningar, fakturor, fraktsedlar, konossement, slutsedlar, leveranskontrakt och andra dylika skriftliga handlingar, som angå margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister, skall varans beskaffenhet av margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister uttryckligen angivas. Är varan av utländsk tillverkning, skall jämväl detta tydligt utmärkas å handlingen.

Om tillsyn.

23 §.

Tillverkning av margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister skall, där ej tillverkningen sker uteslutande till förbrukning i eget hushåll, stå under tillsyn av en av länsstyrelsen förordnad tillsyningsman, vilken det åligger att noggrant vaka över att föreskrifterna i denna förordning samt av lantbruksstyrelsen med stöd av förordningen meddelade bestämmelser noga efterlevas, ävensom att, där förseelse mot sagda föreskrifter eller bestämmelser finnes hava ägt rum, ofördröjligen anmäla förseelsen till åtal.

Med iakttagande av de närmare föreskrifter, medicinalstyrelsen meddelar, skall tillsyningsman ock tillse, att vid tillverkningen endast fullgoda och för hälsan oskadliga ämnen användas samt att tillverkningen jämväl i övrigt bedrives på sådant sätt, att fabrikatet icke varder för hälsan menligt. Finner tillsyningsmannen, att tillverkningen i dessa hän-

seenden icke sker på tillfredsställande sätt, åligger det honom att därom göra anmälan hos hälsovårdsnämnden ävensom hos länsstyrelsen; och äger länsstyrelsen, om skäl därtill äro, att sedan tillverkaren lämnats tillfälle förklara sig, meddela förbud mot tillverkningens fortsatta bedrivande, intill dess rättelse sker.

24 §.

Tillsyningsman äge för fullgörande av honom enligt 23 § åliggande skyldigheter när som helst mellan klockan sex förmiddagen och klockan sju eftermiddagen ävensom å annan tid, då tillverkning pågår, tillträde till de lokaler, som äro för tillverkningen avsedda, ävensom till alla vid tillverkningsstället befintliga magasin, källare och andra dylika förvaringsrum, över vilka tillverkaren förfogar.

25 §.

Tillsyningsman åtnjute vid varje fabrik, där tillverkningen står under hans uppsikt, arvode, vars belopp länsstyrelsen med hänsyn till tillverkningens omfattning och andra omständigheter bestämmer, men som likväl för hel månad ej må understiga, om tillverkningen avser allenast margarinost, femtio kronor samt eljest etthundra kronor eller överstiga trehundra kronor. Detta arvode skall gäldas av tillverkaren och i förskott för varje månad av honom till länsstyrelsen inbetalas för att vid månadens utgång tillhandahållas tillsyningsmannen. Uraktlåter tillverkaren att i behörig tid verkställa denna inbetalning, äger länsstyrelsen, om så prövas nödigt, förordna, att tillverkningen skall inställas, intill dess inbetalningen ägt rum.

Utöver arvodet äge tillsyningsman, som för uppdragets fullgörande måste företaga resa, att uppbära resekostnads- och traktamentsersättning enligt gällande allmänt resereglemente.

26 §.

Vad i 47 § lagen om arbetarskydd är stadgat rörande förbud för den, som innehar eller innehaft befattning såsom yrkesinspektör, att röja yrkeshemlighet eller yppa drifanordning eller affärsförhållande samt om påföljderna för överträdelse av detta förbud gälle ock om den, som är eller varit tillsyningsman vid sådan tillverkning, som i denna förordning avses.

Instruktion för tillsyningsman utfärdas av lantbruksstyrelsen.

27 §.

1 mom. Allmän åklagare, hälsovårdsnämnd, statskonsulent i mejerihushållning, tillsyningsman, varom i 23 § sägs, så ock av länsstyrelse på förslag av lantbruksstyrelsen därtill särskilt förordnad person må, för utövande av tillsyn å efterlevnaden av denna förordning, mot ersättning

efter gängse pris uttaga prov av vara, som uppgives eller misstänkes utgöra margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister, samt äga för sådan provtagning när som helst mellan klockan sex förmiddagen och klockan sju eftermiddagen, jämte erforderliga medhjälpare, tillträde till varje lokal, där smör, ost, margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister tillverkas annorledes än till förbrukning i eget hushåll, ävensom till varje lokal och varje fartyg, där smör, ost, grädde, mjölk, ister, margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister finnes i lager, eller där handel med sådan vara bedrivs.

Provtagning, som nyss nämnts, må, såvitt angår vara, som befinnes i tullverkets vård, icke ske före varans tullbehandling.

Provtagning skall verkställas med tillbörlig varsamhet, så att varken varan eller förpackningen onödigtvis skadas, samt, så vitt ske kan, försigå i närvaro av varuhavaren eller dennes ombud.

2 mom. Prov, som i 1 mom. sägs, må utgöra av margarin eller konstister omkring femtio gram, av margarinost omkring etthundrafemtio gram och av fettemulsion omkring tvåhundrafemtio gram. Provet skall tagas i två vittnens närvaro samt av provtagaren inneslutas i lämplig förpackning, som förseglas med ettdera vittnets sigill och förses med påskrift om innehållet, uppgift om dagen för provtagningen samt namn och adress på den, hos vilken provet tagits. Påskriftens riktighet skall av vittnena bestyrkas. En av provtagaren till riktigheten bestyrkt avskrift av påskriften skall tillställas den, hos vilken provet tagits.

3 mom. Prov, varom i denna paragraf sägs, skall för undersökning omedelbart av provtagaren antingen ingivas till anstalt eller person, som i 28 § första stycket avses, eller ock för befordran till dylik anstalt eller person avlämnas å postanstalt.

Finner provtagare, som icke tillika är allmän åklagare, förseelse hava ägt rum mot föreskrifterna i denna förordning eller mot av lantbruksstyrelsen enligt förordningen meddelade bestämmelser, skall förseelsen ofördröjligen anmälas till åtal.

Vad i 26 § första stycket stadgas beträffande tillsyningsman gälle ock om den, som jämlikt 1 mom. av denna paragraf har eller haft rätt till tillträde till lokal, där smör, ost, margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister tillverkas.

28 §.

Behörighet att verkställa undersökning av prov, som tagits jämlikt 27 §, tillkommer centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och de med understöd av statsmedel inrättade kemiska stationerna för jordbrukets och näringarnas behov ävensom den, som av lantbruksstyrelsen blivit förklarad behörig att utföra dylika undersökningar.

Intyg angående verkställd undersökning skall, så snart ske kan, tillställas den, som tagit provet; och har han, då med hänsyn till innehållet

i intyget förseelse finnes vara begången mot föreskrift i denna förordning, att, där han ej själv är allmän åklagare, överlämna intyget till denne.

29 §.

Lantbruksstyrelsen meddelar de närmare bestämmelser, som för verkställande av provtagning och undersökning enligt 27 och 28 §§ finnas erforderliga, samt övar tillsyn därpå, att undersökning, som nyss sagts, varder behörigen utförd.

30 §.

För undersökning enligt 28 § jämte intyg och bokföring däröver utgår ersättning enligt av lantbruksstyrelsen för statsunderstödd kemisk station fastställd taxa med tillägg av belopp, som utgivits i postavgifter.

Den, som förrättat provtagning enligt 27 §, äger att, efter anmälan, hos länsstyrelsen undfå gottgörelse av allmänna medel för vad han utgivit i ersättning för varuprov och undersökning, som i första stycket nämnts, där ej länsstyrelsen finner honom uppenbarligen hava saknat anledning att taga provet.

Framgår av undersökningen, att förseelse mot denna förordning blivit begången, är den enligt förordningen för förseelsen ansvarige pliktig att ersätta statsverket undersökningskostnaderna samt återbetala för varuprovet erhållen ersättning. Av länsstyrelse förskjutna gottgörelser, vilka ej blivit sålunda ersatta, skola årligen före januari månads utgång hos Kungl. Maj:t i jordbruksdepartementet anmälas till ersättande.

Ansvarsbestämmelser m. m.

31 §.

1 mom. Den, som

annorledes än till förbrukning i eget hushåll tillverkar margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister utan att hava iakttagit föreskrifterna i 2 §; eller

fortsätter tillverkningen av dylik vara, oaktat förbud enligt 23 eller 25 § däremot meddelats; eller

vid tillverkningen av margarin icke iakttagit bestämmelserna i 7 §; eller

överträder föreskrifterna i 3, 6, 8 eller 16 §, 17 § första stycket, 18 § första stycket, 19 § första stycket, 20 eller 21 §; eller

saluhåller eller försäljer margarin, margarinost eller fettemulsion, som enligt vad han vet eller bort veta icke är tillsatt med potatisstärkelse eller sesamolja, på sätt stadgas i 6 §, eller, vad angår margarin, i fråga om fetthalt eller vattenhalt icke överensstämmer med föreskrifterna i 7 §; eller

i meddelande, som i 21 § avses, rörande den myckenhet fett, som ingår i utbjuden eller försåld vara, lämnar uppgift, som efter vad han vet eller bort veta är oriktig; eller

till riket inför eller söker införa margarin, margarinost eller fettemulsion, som till sin sammansättning avviker från bestämmelserna i 10 § 2 mom., och ej förmår visa, att hans avsikt icke varit att undandraga varan tillämpning av sagda bestämmelser; eller

i avgiven anmälan till tullklarering upptager margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister under oriktig uppgift om varans beskaffenhet och ej förmår visa, att den oriktiga uppgiften icke lämnats i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i 10 §; eller

från riket utför eller söker utföra margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister, som enligt 14 § icke får utföras från riket,

straffes med dagsböter och have förbrutit varan, jämte emballage och kärl, till kronan. Kan varan ej tillrättaskaffas, skall värdet gäldas.

2 mom. Till dagsböter skall ock den dömas, som

bryter mot föreskrifterna i 5 §, 17 § andra stycket, 18 § andra stycket, 19 § andra stycket eller 22 §; eller

i strid mot bestämmelserna i 24 § vägrar tillsyningsman tillträde till lokal eller förvaringsrum, som där sägs; eller

vägrar i 27 § omförmäld provtagare eller medhjälpare tillträde till lokal eller fartyg, varest provtagning må äga rum, eller att taga prov, varom i nämnda paragraf stadgas.

3 mom. Uraktlåter någon att ställa sig till efterrättelse av lantbruksstyrelsen enligt denna förordning meddelade bestämmelser rörande till sättande av potatisstärkelse eller sesamolja, straffes, där ej ansvar å uraktlåtelsen följer enligt vad ovan i denna paragraf sägs, med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

4 mom. Sker varuinförsel, varom i denna paragraf sägs, under omständigheter, som innebära olovlig införsel enligt gällande bestämmelser om ansvar för olovlig varuinförsel, skola de i sådant avseende meddelade föreskrifterna lända till efterrättelse.

5 mom. Förseelse, varför straff enligt denna förordning blivit ådömt, skall göras allmänt bekant genom kungörelse, som på den dömdes bekostnad genom åklagarens försorg införes i tidning inom den ort, där förseelsen blivit begången.

32 §.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall för varje gång åtal därför anhängiggöres fällas till särskilt ansvar.

33 §.

Husbonde ansvarar för förseelse mot denna förordning, som begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

34 §.

Atal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare, vilken då vara jämlikt denna förordning är att anse som förbruten har att verkställa beslag därå.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

35 §.

Vara, som enligt denna förordning hemfallit till kronan eller dömts förbruten, skall säljas under förbehåll, i förekommande fall, att varan vederbörligen förpackas eller märkes eller ock under behörig tullkontroll återutföres till det land, varifrån varan kommit, samt under iakttagande i övrigt i tillämpliga delar av förordningens föreskrifter. Kan ej försäljning sålunda ske, skall med varan förfaras på sätt Kungl. Maj:t efter anmälan av överexekutor eller, där försäljningen skall äga rum genom tullverket, av generaltullstyrelsen förordnar.

Särskild bestämmelse.

36 §.

Där det med hänsyn till föreliggande omständigheter finnes påkallat, vill Kungl. Maj:t i särskilt fall medgiva undantag från de i denna förordning meddelade föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer. Genom denna förordning upphäves förordningen den 13 oktober 1905 (nr 59) angående kontroll å tillverkningen av margarin, margarinost ävensom konstister samt å handeln därmed.

I fråga om vara, som visas hava inom riket tillverkats eller till riket införts före nya förordningens utfärdande, skola bestämmelserna i 20 och 21 §§ ävensom föreskrifterna angående fetthalt och vattenhalt i margarin samt tillsättning av sesamolja till fettemulsion ej äga tillämpning; och skola beträffande varan i stället för nya förordningens bestämmelser angående förpackning och märkning gälla vad äldre förordningen härutinnan stadgar.

Utan hinder av nya förordningens bestämmelser må varumärke, vari ingår benämning, som i 20 § avses, eller bild, teckning eller meddelande, varom i 21 § sägs, och vilket före den 1 januari 1932 blivit för viss näringsidkare registrerat, ävensom firma, vari sådan benämning ingår och som före sagda dag registrerats, fortfarande användas under en tid av sex månader från förordningens ikraftträdande.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström:

Med anledning av framställning dels från riksdagen dels ock från åtskilliga hushållningssällskap utfärdade Kungl. Maj:t den 2 oktober 1885 förordning (nr 57) angående kontroll å handeln med margarin eller konstgjort smör. Sedan det befunnits nödvändigt att ställa jämväl tillverkningen av margarin under kontroll, utfärdades den 11 oktober 1889 förordning (nr 44) angående kontroll å tillverkningen av margarin samt å handeln därmed. Efter hand började i handeln förutom smörliknande konstprodukter även förekomma ost, vari ingick fett, som ej framställts ur mjölk, samt isterliknande produkter med tillsats av annat fett än svinfett. Dessa förhållanden föranledde tillkomsten av en ny förordning den 1 juli 1898 (nr 62) angående kontroll å tillverkningen av margarin och margarinost ävensom konstister samt å handeln därmed. Sistnämnda förordning ersattes av förordningen den 13 oktober 1905 (nr 59) angående kontroll å tillverkningen av margarin och margarinost ävensom konstister samt å handeln därmed, vilken trädde i kraft den 1 maj 1906 och med däri genom förordningen den 15 oktober 1909 (nr 123) och kungörelsen den 13 oktober 1921 (nr 582) gjorda ändringar fortfarande är gällande. Förordningen den 13 oktober 1905 innehåller, efter omförmälda ändringar, i huvudsak följande bestämmelser.

Såsom margarin anses varje smörliknande vara av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår fett, som ej är framställt ur mjölk. Med margarinost förstås sådan ost eller ostmassa, däri ingår fett, som ej är framställt ur mjölk, och såsom konstister anses varje med konst framställd till människoföda avsedd isterliknande vara av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår annat fett än svinfett, dock att från tillämpning av förordningen skall undantagas oförfalskat, från djur eller växter hämtat fett, som utbjudes till salu under benämning, som tydligt anger dess ursprung

*Gällande
bestämmelser.*

(1 § 1 mom.). För att vid kemisk undersökning underlätta särskiljande av margarin och margarinost från smör och ost har stadgats, att vid tillverkningen skall tillsättas i fråga om margarin potatisstärkelse till så stor mängd, att i den färdiga produkten återfinnes sådan stärkelse till minst $\frac{1}{10}$ och högst $\frac{1}{5}$ procent av varan, samt beträffande margarinost sesamolja till en mängd, som motsvarar minst 5 procent av det vid tillverkningen använda fettet och växtoljorna, sesamoljan däri icke inbegripen (1 § 2 mom.). Denna bestämmelse erhöi sin nuvarande lydelse genom 1921 års ändring. Dessförinnan skulle såväl margarin som margarinost tillsättas sesamolja.

Den, som tillverkar margarin, margarinost eller konstister annorledes än till förbrukning i eget hushåll, skall därom göra anmälan hos länsstyrelsen (3 §). I detta samband må framhållas, att i ingressen till 1905 års förordning förklarats, att föreskrifterna i §§ 1, 9, 11 och 18 av näringsfrihetsförordningen ej skulle äga tillämpning i avseende å tillverkning av nyssnämnda varor. Tillverkare av smör eller ost till avsalu får icke i mejerilokalen tillverka eller låta tillverka margarin eller margarinost, och ej heller får i mejerier eller i lokaler, där smör ompackas eller samlas för export, förvaras margarin, oleomargarin eller annat för margarintillverkning användbart fett (2 §). Tillverkningen skall stå under tillsyn av en utav länsstyrelsen därtill förordnad person, som har såväl att öva uppsikt över tillverkningen i hygieniskt avseende som även att vaka över, att förordningens bestämmelser efterlevas. Till tillsyningsmannen utgår arvode, vars belopp bestämmes av länsstyrelsen men ej får understiga 100 kronor eller överstiga 300 kronor i månaden, och vilket gäldas av tillverkaren. Tillsyningsman äger därjämte åtnjuta viss resekostnadsersättning (4 §).

Till skydd mot förväxling av margarin, margarinost och konstister med motsvarande naturprodukter hava åtskilliga bestämmelser meddelats. Sålunda stadgas i fråga om margarin och konstister att varan icke får förvaras eller salubjudas annat än i kärl av viss angiven, från smördrittlar avvikande form samt märkta med ordet margarin eller margarine, respektive konstister i minst 3 centimeter höga bokstäver. Härifrån gäller dock det undantag, att i minuthandeln varan får utställas till försäljning i klumpar eller mindre stycken, om allenast å densamma anbragts skylt eller etikett, innehållande med tydliga bokstäver nämnda ord (5 § 1 mom.) Vid försäljning skall margarin och konstister till köparen överlämnas antingen i kärl, som förut omförmäls, eller i omslag, innehållande med tydliga bokstäver ordet margarin eller margarine, respektive konstister (5 § 4 mom.). Beträffande margarinost föreskrives dels märkning med ordet margarinost i bokstäver av minst 3 centimeters höjd, dels ock att osten i sin helhet skall vara rödfärgad (5 § 2 mom.). Vid försäljning i mindre stycken än hel ost skall varan utlämnas i omslag, innehållande ordet margarinost i tydliga bokstäver (5 § 5 mom.).

För margarin, margarinost och konstister, som införas till riket eller

som utföras, gälla enahanda bestämmelser rörande förpackning och märkning som de nyss nämnda. Margarinost, som införes, skall tillika vara färgad på sätt nyss sagts, varemot så ej behöver vara förhållandet med margarinost, som utföres ur riket, (5 § 3 mom.). Sistberörda stadgande fick sin omförmälda lydelse genom ändringen 1909. Från utrikes ort inkommen vara, som angives till tullbehandling såsom margarin eller konstister, skall, om den icke förvaras i kärl av föreskriven beskaffenhet och på föreskrivet sätt märkt, ompackas i sådant kärl, å vilket därjämte, om varan är av utländsk tillverkning, detta skall utmärkas (8 § 1 mom.). Såsom margarinost till tullbehandling angiven vara, som ej är märkt och färgad på föreskrivet sätt, får ej införas (8 § 2 mom.). Beträffande såväl margarin som margarinost gäller dessutom, att varan ej får införas eller utföras utan att den är tillsatt med stadgad mängd potatisstärkelse eller sesamolja (8 § 3 mom.).

I varje lokal, där vara av ifrågavarande slag saluhålles, skall detta tillkännagivas genom anslag (6 §). I räkningar och dylika handlingar angående varan skall denna uttryckligen angivas såsom margarin, margarinost eller konstister (7 §).

För utövande av tillsyn å efterlevnaden av förordningen äger allmän åklagare, statskonsulent i mejerihushållning eller av länsstyrelsen därtill förordnad person att taga prov av vara, som misstänkes utgöra margarin, margarinost eller konstister, eller av vara, som uppgives utgöra margarin eller margarinost men misstänkes icke innehålla stadgad mängd sesamolja (9 §). Provet skall underkastas viss närmare angiven undersökning (10 §). För vad provtagare fått utgiva i ersättning för sådan undersökning äger han hos länsstyrelsen erhålla gottgörelse av allmänna medel, där ej länsstyrelsen finner honom uppenbarligen hava saknat anledning att verkställa provtagningen. Har den undersökta varan befunnits utgöra margarin, margarinost eller konstister, är varans ägare pliktig ersätta statsverket undersökningskostnaden (11 §).

Överträdelse av förordningens bestämmelser straffas med böter men kan vid olaga utförelse eller försök därtill även medföra fängelse. För de flesta fall är förseelsen därjämte förbunden med påföljd av förverkande utav den vara, i fråga om vilken förseelsen blivit begången (12 §).

Även i främmande länder hava tillverkning, försäljning, införelse och utförelse av margarin samt liknande ersättningsmedel författningsvis reglerats. Vad först *Danmark* beträffar återfinnas hithörande bestämmelser i en lag av den 1 april 1925, vilken efterträtt förut gällande lag i ämnet av den 19 april 1907. Enligt 1925 års lag är det förbjudet att tillverka, införa, utföra, saluhålla eller försälja margarin, som innehåller över 3 procent smörfett eller mer än 16 procent vatten, eller vars innehåll av fettämnen understiger 80 procent. Inblandning av smör i margarin får ej ske, och margarin får ej tillsättas annat konserveringsmedel än koksalt. Den, som tillverkar margarin, är skyldig utlämna varan i förpackning, till formen väsentligt avvikande från de vanliga smördrittarna samt märkt

*Främmande
lagstiftning*

med ordet margarin, fabrikantens namn eller firma och namnet å tillverkningsstället. Vid utminutering skall margarinet förpackas i papper, märkt på sätt nyss nämnts. Är varan av utländsk tillverkning, skall detta angivas å förpackningen. Beträffande margarinost är stadgat, att osten skall vara märkt med ordet margarinost samt fabrikantens namn eller firma. Såväl margarin som margarinost skall innehålla ett vid kemisk undersökning lätt påvisbart ämne. Vid salubjudande, annonsering och all slags reklamering få margarin och margarinost benämnas allenast såsom margarin, respektive margarinost, med tillägg av fabrikantens namn eller firma, namnet på tillverkningsstället samt orden prima, sekunda, extra, finaste och fin, en enkel bokstav och sammanställning av denna bokstav med siffertal. Det är förbjudet att vid annonsering och reklamering beträffande margarin eller margarinost använda orden mjölk, grädde, smör, mejeri eller andra från mejeri eller lantbruk hämtade beteckningar eller återgivande av dessa ord eller beteckningar på främmande språk. Ej heller får varan angivas härröra från en firma eller fabrik, i vars namn ingår ord eller beteckning, som nyss nämnts. I slutsedlar och liknande handlingar rörande margarin eller margarinost skall varan angivas såsom margarin, respektive margarinost. Utom i de avseenden, som framgå av det nu anförda, skiljer sig den danska lagen från 1905 års svenska förordning framför allt därigenom, att bestämmelser meddelats jämväl beträffande gräddliknande fabrikat, så kallade fettemulsioner. Efter viss av 1930 års riksdag beslutad lagändring motsvara dessa bestämmelser numera i allt väsentligt de nyss omförmälda, i fråga om margarin och margarinost meddelade. Beträffande såväl margarin och margarinost som fettemulsioner finnas därjämte föreskrifter rörande tillsyn genom statlig kontrollant av efterlevnaden av lagen. Vidare stadgas i fråga om samtliga nämnda varuslag bokföringsskyldighet beträffande tillverkning, försäljning, införsel och utförsel. Ytterligare föreskrives att margarin, margarinost eller fettemulsion icke får förekomma i till mejeriverksamhet hörande lokaler eller i lokaler, där smör packas eller samlas för export, eller i lokaler, som stå i omedelbar förbindelse med lokaler som de förut nämnda. Från egendom, där margarin, margarinost eller fettemulsioner tillverkas till salu, eller från lokal, som står i omedelbar förbindelse med sådan egendom, får icke mjölk, grädde, smör, ost eller andra mejeriprodukter salubjudas, utlämnas eller försälas, och ej heller får smör införas i sådan egendom eller lokal. Tillverkning, försäljning, införsel eller utförsel av fettblandning, som ej är margarin, men dock avsedd att utgöra ersättning för smör, margarin eller fett — bestämmelsen torde sålunda bland annat omfatta konstister — får ej äga rum utan efter särskilt tillstånd av jordbruksministern.

Vad *Norge* beträffar har ny lag i ämnet utfärdats så sent som den 24 juni 1931. Den trädde i kraft den 1 november samma år. Förut gällande lag var av den 8 mars 1902. Den nya lagens bestämmelser, vilka omfatta tillverkning, försäljning, införsel och utförsel av margarin, margarinost,

margarinmesost, konstister och fettemulsioner, äro i de flesta punkter av huvudsakligen samma innehåll som motsvarande i dansk rätt stadgade, dock att i fråga om konstister föreskrifter i stort sett överensstämmande med dem, som meddelats för de andra varuslagen, äro införda i lagen. Av övriga olikheter i förhållande till dansk rätt torde böra nämnas, att någon begränsning av myckenheten smörfett i margarin eller förbud mot inblandning i margarin av smör icke återfinnes i den norska lagen, samt att rörande fettemulsioner i sistnämnda lag stadgas, att varan skall tillsättas ett färgämne, som tydligt skiljer densamma från mjölk och grädde. Med fettemulsion förstås enligt den norska lagen varje mjölk- eller gräddliknande fabrikat, däri ingår något fettämne, som ej är framställt av mjölk. Jag torde vidare få nämna, att med stöd av bestämmelse i lagen lantbruksdepartementet förordnat, att från och med den 1 november 1931 såväl av margarinfabrikanter som av margarinimportörer skall tillsättas så mycket smör eller smörfett per 100 kilogram till den margarin, som tillverkas eller omsättes inom landet och vilken ej är avsedd för export, som departementet vid varje tid föreskriver. Tillsättningsmängden skall bestämmas sålunda, att den myckenhet norskt smör, som icke på annat sätt finner avsättning på den inhemska marknaden, åtgår till inblandning i margarin. För närvarande är föreskriven en inblandning av 2.5 procent smör.

Även i *Finland* finnas detaljerade bestämmelser rörande tillverkning och försäljning av margarin, margarinost och fettemulsioner. Beträffande margarin gäller, att varan icke får innehålla mer än 10 procent mjölkfett och 16 procent vatten. Den skall hava en fetthalt av minst 82 procent. Margarin får icke packas i kärl, som i smörhandeln allmänt användas, och skall i minuthandeln försäljas i stycken av kubisk form och i omslag, som tydligt märkts med ordet margarin. Å margarin eller dess omslag får ej anbringas sådan bild eller annan beteckning, som vore ägnad att vilseleda köparen om varans rätta beskaffenhet. Särskilt är användandet av ordet smör, antingen för sig eller i förening med annat ord, förbjudet. Vid försäljning å ställe, där tillika smör saluhålles, skall margarin förvaras på ett noggrant avskilt, för köparen synligt ställe, där en tydlig namnskylt, upptagande ordet margarin finnes anbragt. Margarinost skall färgas högröd och märkas med ordet margarinost jämte tillverkarens namn samt vid försäljning i mindre stycken än hel ost utlämnas i omslag med ordet margarinost i tydligt tryck. Vid tillverkning av margarin och margarinost skall för underlättande av varans igenkännande tillsättas något lätt påvisbart ämne. Margarin och margarinost, som importerats, skola försees med tydlig beteckning: importmargarin eller importmargarinost. Vid margarin- och margarinostfabrik skall föras bok över tillverkningen och därvid använda råämnena. För fast eller gräddliknande, till människoföda avsett fett, som ej är smör, grädde eller margarin, får i handeln endast användas benämning, som tydligt anger produktens art, och produkten i fråga får ej saluhållas i omslag eller förpackning, som

jämte därå fästad etikett kan föranleda villfarelse beträffande arten. I produktens benämning får ordet smör eller grädde eller härledning därav i intet sammanhang användas.

I *England* gäller, att margarin får innehålla högst 10 procent smörfett och icke får äga högre vattenhalt än 16 procent. Som konserveringsmedel får i margarin endast koksalt användas. Vid försäljning skall margarin vara märkt på så sätt, att å förpackningar och omslag ordet margarin är åsatt med bokstäver av viss bestämd storlek. Då margarin i detaljhandeln utlämnas i omslagspapper, får å detta, utöver angivna märke samt uppgift om vikten, icke förekomma tryckt meddelande av något slag. Liknande märkningsbestämmelser gälla margarinost. Beträffande margarin gäller dessutom, att varan icke får å papper eller förpackning, vari den är innesluten, å vid förpackningen fogad etikett eller i annons eller faktura benämnas annorledes än som margarin eller med ett namn, kombinerat med ordet margarin, vilket godkänts av jordbruksministern och är tryckt med bokstäver i samma färg som och ej större än ordet margarin. Tillverkning av eller grosshandel med margarin eller margarinost får icke bedrivas i lokal, som utgör del av eller på annat sätt än genom gata eller väg står i förbindelse med smörfabrik.

Vad *Tyskland* beträffar är i fråga om margarin stadgat, att sådan vara icke får innehålla mindre fetthalt än 80 procent eller i saltat tillstånd högre vattenhalt än 16 procent. Vid framställning av margarin få högst 100 viktsenheter mjölk eller däremot svarande mängd grädde användas på 100 viktsenheter fett, ej härstammande från mjölk. Inblandning av smör i margarin är förbjuden. Som konserveringsmedel få 0.2 gram benzoesyra tillsättas på 1,000 gram margarin. Såväl margarin som margarinost skall tillsättas något ofarligt ämne, som vid kemisk undersökning underlättar varans igenkännande. Å förpackning och omslag till margarin, margarinost och konstister skall varans beskaffenhet tydligt angivas. Å försäljningsställe för margarin, margarinost eller konstister skall tydlig skylt med påskrift om försäljningen vara uppsatt. Vid offentligt salubjudande såväl som i slutsedlar, räkningar och andra dylika handlingar, vilka angå leverans av margarin, margarinost eller konstister, skall varan benämnas med nu angivna beteckning å densamma. Tillverkning eller försäljning av mjölk- eller gräddliknande produkter är i lag den 31 juli 1930 förbjuden.

Enligt de i *Holland* gällande bestämmelser får hos margarin fetthalten ej understiga 80 procent och vattenhalten ej överstiga 16 procent. Smör får inblandas i margarin till så stor myckenhet, att margarinet vid viss närmare angiven undersökning giver ett så kallat Reichert-Wollny-tal på högst 10, vilket motsvarar en smörhalt av 18 å 20 procent. Såsom konserveringsmedel äro endast koksalt och benzoesyra eller benzoesytrat salt tillåtna. Tillsatsen av benzoesyra får icke överstiga 0.2 procent. Margarin får icke fraktas, salubjudas eller försäljas, därest icke å samtliga förpack-

ningar eller, om varan är opackad, å själva varan ordet margarin är anbragt i tydliga bokstäver av fastställd storlek. Förutom ordet margarin får å varan eller dess förpackning ej förekomma andra beteckningar än tillverkarens, försäljarens och tillverkningsplatsens namn eller initialer ävensom i handeln erforderliga kvalitetsbeteckningar. Därest jämte ordet margarin beteckningen »blandning» användes, måste kvantiteten smörfett, ingående i 5 gram av det utsmälta och filtrerade margarinfettet giva ett så kallat Ny-Kirschner-tal på minst 3.0, vilket motsvarar en smörhalt av omkring 15 procent. I lokal, där margarin tillverkas, förvaras eller försäljes, skall ordet margarin anbringas i tydligt synliga bokstäver ovanför ingångsdörrarna samt å de närmast varje dörr befintliga skyltfönstren. Då såväl smör som margarin saluföras i samma försäljningslokal, skall margarinet förvaras i en särskild avdelning av lokalen eller också vara skilt från smöret genom tydlig avgränsning, och skall över varan finnas uppsatt en skylt med ordet margarin i tydligt synliga bokstäver.

Redan få år efter tillkomsten av 1905 års margarinförordning framfördes — förutom de önskemål vilka lett till ändringarna 1909 och 1921 — krav på ändrade bestämmelser även i åtskilliga andra hänseenden. Sålunda framhöll *Malmöhus läns hushållningssällskap* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 juli 1910, bland annat, att margarin icke sällan utbjödes som smör och att en okritisk allmänhet ofta genom vackra och lockande namn förleddes att tro, att det utbudna margarinet till väsentlig del ledde sitt ursprung från mjölk eller mjölkprodukter. Hushållningssällskapet ansåg därför, att förbud borde utfärdas mot att i förbindelse med benämningen margarin använda ord, som häntydde på tillverkning av smör, såsom smör, grädde, mjölk, mejeri, ko eller dylikt. Margarin borde endast få salubjudas såsom prima, sekunda eller under liknande varubeteckning. Likaledes borde förbjudas att vid reklam framhålla, att margarin innehölle smör eller smörfett, ävensom att i samband med margarin skylta med avbildningar av ko eller annat, som häntydde på mjölkproduktionen. Ytterligare ansåg sällskapet, att förbud borde utfärdas mot tillsättande till margarin av sådant färgämne, att margarinet finge smörets färg, samt mot inblandning av smör i margarin. Till de sålunda framhållna synpunkterna anslöto sig i särskilda skrivelser ytterligare *elva andra hushållningssällskap*.

I utlåtande den 15 februari 1911 över denna framställning föreslog *lantbruksstyrelsen* sådana ändringar i margarinförordningen, att begreppen margarin och konstister bleve klarare definierade, att bestämmelserna angående handel med margarin skärptes, så att margarin eller andra smörliknande ämnen icke finge salubjudas eller försäljas under benämningar, som kunde bibringa allmänheten den föreställningen, att varan härstammad från lantbrukshushållningen, samt att kontrollbestämmelserna skärptes och utvidgades därhän, att de fullt motsvarade sitt ändamål.

Över lantbruksstyrelsens förslag infordrades yttranden från *kommerskollegium* och *generaltullstyrelsen*, vilka i stort sett anslöto sig till lant-

Framställningar från hushållningssällskap.

bruksstyrelsens mening. Såväl berörda förslag som nämnda yttranden överlämnades den 6 november 1918 till den av Kungl. Maj:t den 5 maj 1916 tillsatta så kallade *livsmedelslagstiftningskommittén*. I betänkande den 28 november 1921 framlade kommittén förslag till bestämmelser angående kontroll över tillverkningen av och handeln med margarin, margarinost och konstister. Kommittéförslaget föranledde emellertid icke någon ändring i gällande bestämmelser på området.

Framställningar från inhemska margarinfabrikanter.

I skrivelse till chefen för handelsdepartementet den 27 maj 1925 hemställde å margarinfabrikanternas vägnar direktören *K. K. Stamsö* om vissa ändringar i bestämmelserna rörande importerat margarin. Under hänvisning till den kontroll över margarintillverkningen, som ägde rum i Sverige i motsats till vad fallet vore i vissa andra länder, samt under framhållande av de olägenheter, en import av mindervärdigt utländskt margarin skulle medföra, anhöll Stamsö om departementschefens medverkan till införande av bestämmelser, att margarin vid införsel till riket underkastades samma veterinärbesiktning, som gällde för animaliskt fett, att emballage för utländskt margarin skulle märkas med orden »utländskt margarin, ej tillverkat under svensk statskontroll» samt att vid minutförsäljning av margarin varan skulle vara försedd med en i ögonen fallande skylt med följande text: »Här säljes utländskt margarin, ej tillverkat under svensk statskontroll», i minst 20 millimeter höga bokstäver.

Över Stamsös framställning inhämtades yttranden av kommerskollegium, medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen. *Kommerskollegium* tillstyrkte, efter hörande av Sveriges kemiska industrikontor och ett flertal handelskamrar, att skärpta bestämmelser utfärdades rörande märkning av importerat margarin. Angående lämpligheten av den föreslagna besiktningen vid införsel av sådan vara avgav kollegiet icke något bestämt utlåtande. Även *medicinalstyrelsen* tillstyrkte utfärdande av märkningsbestämmelser. I anslutning till utlåtande i ärendet av medlemmen utav styrelsens vetenskapliga råd, professorn *Klas Sondén* avstyrkte styrelsen däremot förslaget om besiktning av utländskt margarin, därvid styrelsen särskilt erinrade, att en kontroll av de råvaror, av vilka till riket infört margarin i produktionslandet tillverkats, blott i mycket ringa grad kunde utövas genom undersökning av den färdiga varan. Vid ärendets förehavande i medicinalstyrelsen anmälde statsinspektören *Hj. Hansson* och t. f. statsinspektören *R. Englesson* avvikande mening och ansågo, att margarin vid införsel till Sverige borde underkastas sådan undersökning, som angåves i förordningen den 30 september 1921 (nr 581) angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett. *Lantbruksstyrelsen* slutligen hemställde om utfärdande av bestämmelser angående märkning såväl i fråga om utländskt margarin som i fråga om utländskt smör. I anledning av styrelsens hemställan i sistnämnda hänseende utfärdade Kungl. Maj:t den 1 juli 1927 förordning (nr 332) angående bestämmelser att iakttagas vid införsel till riket av samt handel med utländskt smör.

I en den 13 december 1927 till Kungl. Maj:t inkommen skrivelse hemställde *Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag* — vilket bolag för närvarande enligt uppgift företräder åtta av landets margarinfabriker, som till cirka 60 procent tillgodose det inhemska behovet av margarin — under åberopande av Stamsös skrivelse av den 27 maj 1925, att märkningsbestämmelser rörande utländskt margarin av i huvudsak det innehåll, sistnämnda skrivelse angåve, skyndsamt måtte utfärdas. Innehavaren av Lahtis margarinfabriks nederlag, grosshandlaren *Einar Hårdstedt*, bestred i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1927 ifrågavarande yrkanden, varemot *Sveriges köpmannaförbund* i en till chefen för jordbruksdepartementet ställd skrivelse den 19 i samma månad uttalade sin anslutning till *Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolags* förslag.

Även genom *Stockholms stads hälsovårdsnämnd* hava framställningar i olika hänseenden inkommit dels till Kungl. Maj:t dels ock till lantbruksstyrelsen. Sålunda hemställde hälsovårdsnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 oktober 1927, under åberopande av ett tjänstememorial av förste stadsveterinären i Stockholm *Sven Nystedt* rörande i Nacka bedrivna tillverkning av en gräddliknande vätska, bestående av växtfett, sesamolja, oskummad mjölk och bindemedel, vilken levererades till ett flertal näringsställen och bagerier samt därstädes användes såsom grädde, om utfärdande av särskilda bestämmelser rörande handeln med sådan konstgjord grädde. Bestämmelserna borde, enligt hälsovårdsnämndens förmenande, innehålla dels förbud mot fabrikatets försäljning, såvida det ej åsattes en bestämd beteckning, som ej kunde vilseleda köparen angående dess beskaffenhet, dels ock förbud mot varans försäljning genom omhållning eller från öppet kärl eller annorledes än medelst kontrollslutna flaskor, å vilka den föreskrivna beteckningen vore tydligt anbragt.

I infortrat utlåtande över denna hemställan föreslog *medicinalstyrelsen*, att produkter av ifrågavarande slag borde benämnas margaringrädde, samt att bestämmelser angående tillverkning och försäljning av sådan vara borde inarbetas i margarinförordningen. Vid utlåtandet fogade styrelsen förslag till sålunda omarbetad förordning.

Med skrivelse den 27 april 1927 hade *hälsovårdsnämnden* till lantbruksstyrelsen för kännedom överlämnat ett annat tjänstememorial av förnämnde förste stadsveterinär. I detta framhölls, att övervakandet av margarinförordningens efterlevnad i Stockholm ansetts icke ankomma på hälsovårdsnämnden utan på kriminalpolisen, ehuru det ur många synpunkter vore lämpligt, att tillsyningsmännen hos hälsovårdsnämnden finge skyldighet att deltaga även i detta kontrollarbete, som utan större tidspillan för dem kunde verkställas i samband med deras övriga inspektioner. En dylik anordning torde emellertid, enligt stadsveterinärens förmenande, ej kunna genomföras annat än i samband med omarbetning av margarinförordningen.

Framställningar genom
Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Vidare hemställde hälsovårdsnämnden i skrivelse till lantbruksstyrelsen den 26 juni 1928, huruvida icke i en ny margarinförordning lämpligen borde inflyta bestämmelser avseende förhindrande av vilseledande beteckningar å margarinblandningar. Denna hemställan föranleddes av en till hälsovårdsnämnden från dess kemiska laboratorium inkommen redogörelse för verkställda undersökningar av ett margarin, vilket enligt etikett å förpackningen garanterades innehålla 20 procent runmärkt smör och 50-procentig vispgrädde, och vars smörfetthalt sålunda borde avsevärt överstiga 20 procent men vid undersökningen befunnits i genomsnitt utgöra allenast 12 procent.

*Mellersta
Sveriges
mejeristförening.*

En med den senast omförmälda likartad framställning hade redan tidigare inkommit till lantbruksstyrelsen från annat håll. I skrivelse den 25 oktober 1927 hemställde nämligen *Mellersta Sveriges mejeristförening*, att lantbruksstyrelsen måtte vidtaga åtgärder dels till hindrande av att margarinfabrikanterna gjorde reklam för margarin såsom smörblandning, dels ock av sådan art, att margarin, vare sig däri vore inblandat smör eller icke, bleve sålt såsom margarin och ej under så vilseledande namn som smörblandning.

*Riksdagen
1926.*

I detta sammanhang torde böra omnämnas en vid 1926 års riksdag i andra kammaren väckt *motion* II: 79 om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om bestämmelser, att vid försäljning av margarin, som angäves vara blandat med smör eller grädde eller vars namn häntydde på sammansättning med mejeri- eller ladugårdsprodukter, skulle å förpackningen tydligt och på ett i ögonen fallande sätt angivas procenttalet av den mejeri- eller ladugårdsprodukt, som inginge i varan. Motionen föranledde ej någon vidare riksdagens åtgärd, sedan andra kammarens femte tillfälliga utskott i utlåtande, nr 8, anfört, att utskottet, som låtit inhämta lantbruksstyrelsens yttrande i frågan och erfarit, att styrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på saken, icke funne något riksdagens initiativ för det dåvarande behöfligt.

*Lantbruks-
styrelsens
förslag den
14 juli 1928.*

Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolags omförmälda den 13 december 1927 till Kungl. Maj:t inkomna skrivelse remitterades den 15 i samma månad till lantbruksstyrelsen, som jämväl fick till sig överlämnade skrivelserna från Einar Hårdstedt och Sveriges köpmannaförbund. Över Stockholms stads hälsovårdsnämnds framställning den 18 oktober 1927 infordrades likaledes lantbruksstyrelsens yttrande. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 juli 1928 har därefter lantbruksstyrelsen anfört, att styrelsen med anledning av de krav på ändrade bestämmelser, som i nämnda handlingar och i övrigt framförts, och då 1905 års margarinförordning jämväl i andra avseenden vore i behov av revidering, gått i författning om utarbetande av förslag till ny förordning i ämnet. Styrelsen upp-

giver, att vid överläggningar inom styrelsen för ärendets beredning närvarit representanter för såväl margarintillverkningen och tillverkningen av konstgjord grädde som för mejerirörelsen, vilka samtliga fått taga del av inom styrelsen utarbetade utkast till förslag.

Lantbruksstyrelsens förslag, som bifogats dess förenämnda skrivelse, skiljer sig från gällande margarinförordning huvudsakligen i följande hänseenden. Bestämmelserna angående tillverkning, handel, införsel och utförsel hava särskilts från varandra genom uppdelning i olika paragrafer i högre grad än för närvarande är fallet, varjämte vissa övriga rent redaktionella ändringar vidtagits. Förordningen har utvidgats att omfatta även produkter, som tillverkas och salubjudas såsom ersättningsmedel för grädde. Föreskrifterna angående tillsyn över tillverkning av margarin enligt 4 § i 1905 års margarinförordning hava utsträckts att gälla tillverkningen av samtliga de varuslag, den föreslagna förordningen avser. Stadgandet i 2 § i 1905 års förordning om förbud att i mejerilokal, där smör eller ost tillverkas till avsalu, tillverka margarin eller margarinost har omformats så att förbudet gäller hela den byggnad, där mejeriet är beläget, och avser jämväl tillverkning av ersättningsmedel för grädde. Den i 9 § av 1905 års förordning omförmälda kontrollen över förordningens efterlevnad genom tagande av prov å varan skall enligt förslaget kunna verkställas även av hälsovårdsnämnd och tillsyningsman, varjämte stadgats rätt för provtagare att äga tillträde till varje lokal, som för provtagningen behöver besökas. Utförligare bestämmelser angående märkning av importerad vara och stadganden angående tillkännagivanden jämväl i övrigt vid sådan varas salubjudande och försäljning av dess egenskap av utländsk hava meddelats. Föreskrifterna rörande inom landet tillverkad varas förpackning, märkning och saluförande hava i vissa delar ändrats. Bestämmelser hava meddelats i syfte att förhindra ifrågavarande produkters saluförande under vilseledande beteckningar.

Av de föreslagna ändringarna torde en del här böra närmare beröras.

I fråga om omförmälda ersättningsprodukter för grädde har lantbruksstyrelsen såsom benämning å desamma föreslagit ordet margaringrädde, varmed enligt förslaget skall förstås sådan gräddliknande vara, i vilken helt eller delvis ingår fett, som ej framställts ur mjölk (1 §). Lantbruksstyrelsen har vidare hemställt, att, för underlättande av varans identifiering såsom konstprodukt, varan, i likhet med vad som nu sker vid tillverkning av margarinost, skulle tillsättas sesamolja.

Vid de inför lantbruksstyrelsen förda överläggningarna gjorde tillverkaren av sådan grädde, varom här är fråga, *Hugo Agartz* gällande, att ordet margaringrädde icke gäve ett riktigt begrepp om varan. Han förmenade, att allmänheten komme att i ordet utläsa, att varan vore gjord av margarin och grädde, vilket ej överensstämde med verkliga förhållandet. Han förklarade sig hava redan inarbetat ett namn, som, samtidigt som det väl skilde varan från den naturliga grädden, gäve ett adekvat uttryck åt varan, nämligen växtfettgrädde, i dagligt tal förkortat till växt-

»Margarin-
grädde».

grädde, samt hemställde, att detta namn måtte bliva lagligen tillåtet och varan sålunda i förordningen kallas växtgrädde.

Lantbruksstyrelsen har häremot framhållit, att ifrågavarande konstprodukt otvivelaktigt i stort sett borde underkastas samma bestämmelser som margarin. Enligt styrelsens förmenande borde den sålunda saluföras under bestämd beteckning, som tydligt angäve dess beskaffenhet av konstprodukt. Styrelsen skulle, enligt vad den anfört, för sin del helst velat föreslå en fullständigt indifferent benämning, varuti ordet grädde icke inginge. Vid det förhållandet, att Kungl. Maj:t redan genom benämningen margarinos godtagit ett användande av mejeriprodukters namn i samband med margarin, hade styrelsen emellertid ansett sig icke böra vidhålla denna ståndpunkt.

Beträffande konstgjord gräddes förpackning har lantbruksstyrelsen föreslagit, att varan, då den av tillverkaren utlämnades från fabriken, skulle vara innesluten antingen i ett med tätt slutande lock försett kärl av förtent järnbleck, varå inpressats dels ordet margaringrädde i bokstäver av minst 3 centimeters höjd, om kärlet rymde 5 kilogram och däröver, minst 1 centimeters höjd, om kärlet rymde 1 men ej 5 kilogram, och minst $\frac{1}{2}$ centimeters höjd, om kärlet rymde mindre än 1 kilogram, dels ock tillverkarens namn, eller ock i en med aluminiumkapsel tillsluten flaska, försedd med etikett, varå anbragts i blått tryck på vit botten eller i vitt tryck på blå botten dels ordet margaringrädde med minst 1 centimeter höga bokstäver, dels ock tillverkarens namn. Därjämte skulle ordet margaringrädde vara inpressat å kapseln eller denna vara försedd med etikett, innehållande samma ord (5 § 2 mom.). Vidare har föreslagits att den, som dreve handel med konstgjord grädde, skulle vara pliktig förvara varan emballerad så som nu sagts (13 § 3 mom.), samt att vid försäljning i minut varan skulle vara innesluten i kärl eller flaska och märkt på sätt nyss nämnts (13 § 4 mom.).

Vid överläggningarna inför lantbruksstyrelsen framställde *Hugo Agartz* mot dessa bestämmelser invändningar av i huvudsak följande innehåll: Även om förslaget icke omöjliggjorde försäljning av ifrågavarande produkt, fördyrade det dock distributionen högst väsentligt. Varan borde få försäljas i löst mått. Kunde detta ej medgivas, borde, även om försäljning måste äga rum från kontrollslutna flaskor i sådana affärer, där mjölk eller naturgrädde såldes, försäljning från öppet kärl likväl få ske i alla andra affärer. Skulle över huvud försäljning ej få äga rum annat än i slutna kärl, hemställdes, att bestämmelserna om kärlets försegling erhöles annan lydelse än lantbruksstyrelsens förslagit. Det vore troligen omöjligt att sterilisera grädde i hermetiskt tillslutet kärl, i varje fall vore det omöjligt, om flaskan skulle vara tillsluten med aluminiumkapsel.

Importvara. Redan enligt bestämmelserna i 5 § 1 mom. och 8 § 1 mom. av 1905 års margarinförordning skall å emballaget till importerat margarin och konstarter, utöver för svensk tillverkning föreskriven märkning, angivas dels på varaktigt sätt med minst 3 centimeter höga bokstäver importörens namn, dels ock på tydligt och lätt i ögonen fallande sätt varans utländska ursprung. I lantbruksstyrelsens förslag hava bestämmelserna härutinnan

skärpts och utvidgats därhän, att varje vara, som avses i förordningen, vid införsel till riket skall vara märkt dels med orden »utländskt margarin», respektive »utländsk margaringrädde», »utländsk margarinost» och »utländskt konstister», vilken märkning såvitt angår margarin skall utföras å förpackningens lock, botten och sidor med minst 3 centimeter höga bokstäver i röd färg, dels ock på varaktigt sätt med importörens namn (7 § 2 mom.). I fråga om margarin och konstister hava föreslagits bestämmelser, enligt vilka vid saluhållande och försäljning av varan dess egenskap av utländsk skall å förpackningar och omslag utmärkas med bokstäver av samma storlek som de, vari dess egenskap av margarin eller konstister skall angivas (13 § 1 och 2 mom.). Till skillnad mot vad härutinnan stadgas i 6 och 7 §§ av 1905 års förordning har vidare föreslagits, att då saluhållen vara vore av utländskt ursprung, detta skulle i affärerna meddelas genom anslag, innehållande orden »Här säljes utländsk margarin, respektive utländsk margaringrädde, utländsk margarinost eller utländskt konstister» (12 § 2 mom.), samt i räkningar och dylika handlingar tydligt angivas (11 §).

Vid överläggningarna inför lantbruksstyrelsen framfördes av *Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag* krav på, att nyssnämnda anslag rörande försäljning av varor av utländskt fabrikat borde förses med tillägg »ej kontrollerad av svensk myndighet». Lantbruksstyrelsen har här emot anfört, att med hänsyn till kontrollen över svensk produktion av ifrågavarande slag styrelsen visserligen funne skäl kunna anses föreligga för tillmötesgående av nämnda krav, men att detsamma i det stora hela kunde anses tillgodosett genom uttrycklig föreskrift, att å skylt, som angäve, att varan försålles, tillades ordet »utländsk». Beträffande förut omförmälda från de svenska margarinfabrikanternas sida gjorda hemställan om veterinärkontroll beträffande importerat margarin, liknande den i fråga om animaliskt fett stadgade, har lantbruksstyrelsen, under hänvisning till att sagda hemställan avstyrkts av medicinalstyrelsen, förklarat sig icke kunna biträda densamma.

I fråga om förpackning och märkning av margarin, margarinost och konstister av inhemsk tillverkning skiljer sig lantbruksstyrelsens förslag från bestämmelserna i dessa hänseenden i 5 § i gällande margarinförordning huvudsakligen därutinnan, att *dels* drittelliknande kärl för margarin och konstister föreslagits skola, i motsats till vad nu är fallet, vara förbjudna allenast om kärnen äro av trä (5 § 1 mom. andra stycket), *dels* bestämmelserna om viss förpackning för margarin och konstister förklarats ej skola gälla beträffande smärre gratisprov av varan (5 § 1 mom. tredje stycket), *dels ock* detaljerade föreskrifter meddelats rörande storleken och färgen å de bokstäver, som vid olika fall borde användas vid märkning av förpackning till margarin och konstister (5 § 1 mom. första stycket, 13 § 1, 2, 5 och 6 mom.). I överensstämmelse härmed har lantbruksstyrelsen även föreslagit detaljerade bestämmelser rörande innehållet i de anslag, som redan enligt 6 § i 1905 års förordning skola finnas uppsatta i

Förpackning,
märkning och
saluhållande
av inhemska
produkter.

salubodar, där inhemska varor av ifrågavarande slag försäljas (12 § 1 mom.). Lantbruksstyrelsens förslag i nu berörda delar ansluter sig huvudsakligen till synpunkter, som vid överläggningarna inför styrelsen anförts av Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag.

Beteckningar. Det kanske viktigaste avsteget från gällande bestämmelser innebär den del av lantbruksstyrelsens förslag, som avser förhindrande av ifrågavarande produkters saluförande eller försäljning under vilseledande beteckningar. I sådant hänseende har lantbruksstyrelsen föreslagit, att i en blivande författning måtte införas stadganden av följande lydelse:

Margarin eller andra smörliknande fettämnen av vad ursprung eller blandning som helst ävensom gräddliknande konstprodukter (fettemulsioner), i vilka annat fett än sådant, som är framställt ur mjölk, ingår, må icke salubjudas eller försäljas under benämning, vari, med undantag för ordet »margarin» ingå ord eller delar av ord, som häntyda på lant-hushållningen, såsom herrgård, ladugård, ko, mejeri, smör, grädde, mjölk med mera, eller på lantbruksprodukters genom statens försorg fastställda exportkvalitetsmärken. (9 § 1 mom.)

Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas må margarin utav svensk tillverkning salubjudas och försäljas såsom smörblandat margarin, försåvitt av den i varan ingående fettmängden minst 18 procent utgöras av smörfett. (9 § 2 mom.)

Isterliknande vara må, förutom under benämningen »konstister», icke salubjudas eller försäljas under benämning, vari ingår ordet ister eller annat ord, som häntyder på ursprung från lant-hushållningen. (10 §.)

Lantbruksstyrelsen har vidare föreslagit, att såsom övergångsbestämmelser till förordningen måtte intagas föreskrift därom att, oavsett nu nämnda stadganden, sådan benämning å margarin eller konstister, som före den 1 juli 1928 blivit införd i varumärkesregistret, finge användas av den, för vars räkning registrering skett.

Såsom motivering till dessa stadganden anför lantbruksstyrelsen till en början, att bestämmelserna i 1905 års margarinförordning lämnade margarintillverkarna betydligt större möjlighet än motsvarande bestämmelser i grannländerna att i viss mån driva illojal konkurrens med natursmöret genom att såväl i handeln med som vid reklam för margarin använda beteckningar, som gäve den salubjudna varan sken av att äga ett visst samband med mejerihushållningen eller lantbruket. Styrelsen förmenar, att ju längre margarinfabrikationen nått i teknisk fulländning och ju närmare produkten kommit natursmöret i utseende och smak, desto större bleve frestelsen att utnyttja dessa möjligheter, och att detta särskilt gällde om de i Sverige alltmera förekommande blandningarna av margarin och smör, vilka, enligt vad styrelsen påpekar, oftast utgöra margarin med en mindre tillsats av smör. Styrelsen framhåller, att namn sådana som Smörblomma, Herrgårdsväxt, Svea Grädd, Mustads Gräddblandning, Alfa-Ko, Mejerit och Runa tydligen tillkommit i syfte att bibringa den köpande allmänheten ett intryck av att den utbudna varan hade samband

med lanthushållningen och i beskaffenhet och värde i hög grad närmade sig natursmöret.

Vidare anför styrelsen i hithörande hänseenden i huvudsak följande.

I Danmark med flera länder vore inblandning av smör i margarin förbjuden, och salubjuden sådan vara finge icke innehålla mer än högst 3 procent smörfett eller den mängd, som högst kunde beräknas ingå, då mjölk använts vid tillverkningen. Krav på en liknande bestämmelse i fråga om inom Sverige tillverkat eller salubjudet margarin hade också gjorts gällande. Enligt lantbruksstyrelsens förmenande funnes ur mejerihanteringens synpunkt goda skäl, som talade för ett tillmötesgående av detta krav. Vid det förhållandet emellertid, att redan sedan lång tid tillbaka en tillverkning av margarin, innehållande tillsats av smör, varit tillåten i Sverige, hade lantbruksstyrelsen icke ansett sig böra framställa yrkande i detta syfte. Såsom villkor för att få salubjuden en blandning av margarin och smör såsom smörblandat margarin syntes dock böra fordras, att varan innehölle minst 18 procent smörfett, beräknade på den i varan ingående totala fettmängden. Redan nu tillsattes ofta cirka 20 procent smör vid sådan blandning, vilket skulle kunna giva anledning till att föreslå procenttalet 20. Med hänsyn emellertid till att den noggrannhet, varmed smörfetthalten kunde fastställas, varierade ± 2 procent, hade lantbruksstyrelsen ansett sig böra stanna vid 18 procent.

I detta sammanhang ansåge sig lantbruksstyrelsen böra framhålla, att en inblandning av smör i margarin enligt styrelsens förmenande måste anses såsom margarintillverkning och sålunda vara underkastad samma bestämmelser som denna.

Att bestämmelser angående skyldighet att ange i margarin ingående procenthalt smörfett icke tidigare kommit till stånd, torde delvis sammanhålla med svårigheten att konstatera förefintligheten av den angivna procenthalten. Emellertid hade de kemiska undersökningsmetoderna på detta område under senare tid nått därhän, att en kontroll av riktigheten utav sålunda lämnade uppgifter icke vore utesluten. Av meddelande från centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, avhandlande sättet för bestämning av smörhalten i smörblandningar, framginge, att med användning av det Reichert-Meisslska talet i fråga om fettblandning mellan växtmargarin och smörfett beträffande blandning, som hölle ned till 10 procent smör, fetthalten kunde fastställas med en noggrannhet av cirka ± 2 procent. En förutsättning för att undersökningen skulle giva riktigt resultat vore emellertid, att uppgift föreläge om de övriga ingredienser, som ingå i produkten.

I fråga om svensk tillverkning — vilken stode under statskontroll — torde de med den kemiska analysen i förevarande avseende förknippade vanskligheterna icke vara av beskaffenhet att utgöra hinder för godkännande av de utav lantbruksstyrelsen föreslagna bestämmelserna. I fråga om utländskt margarin torde emellertid nämnda svårigheter vara av sådan betydelse, att vid försäljning därav ett angivande av att i varan inblandats natursmör, icke borde få förekomma.

Ät lantbruksstyrelsen torde böra uppdragas att utfärda bestämmelser, huru undersökning av riktigheten utav lämnade uppgifter i förevarande avseende skulle utföras.

Därest hinder mötte för utfärdande av de utav lantbruksstyrelsen i denna del föreslagna bestämmelserna, borde enligt styrelsens förmenande det

överhuvud vara förbjudet att på något sätt angiva, att i margarin inblandats eller inginge smör eller smörfett.

Emellertid funne lantbruksstyrelsen ett förbud att använda beteckningen smörblandning icke vara tillfyllest för att bringa erforderlig ordning i margarinhandeln och framtvinga, att margarintillverkningens produkter salubjödtes för vad de verkligen vore. I flertalet andra länder vore det förbjudet att för margarin använda andra än vissa bestämda beteckningar. Så stränga krav torde ur jordbrukets synpunkt icke vara erforderliga. Såsom lantbruksstyrelsen redan i skrivelse den 15 februari 1911 hävdade, syntes med fullt fog endast kunna krävas, att margarin och andra smörliknande ämnen icke finge salubjudas eller försälas under benämning, som kunde giva allmänheten anledning till den föreställningen, att de härstammade från lanthushållningen. Samma synpunkter gjorde sig givetvis även gällande i fråga om sådana fettemulsioner, som avsåge att ersätta grädde. Med undantag för ordet »margarinrädde» borde därför enligt styrelsens förmenande varje benämning, som häntydde på samband med lanthushållningen och vari inginge sådana ord som grädde, smör, mjölk, herrgård, ladugård, ko, mejeri, vara förbjuden vid försäljning av eller reklam för margarin och margarinrädde. Samma förbud funne lantbruksstyrelsen böra utfärdas för användande i här förevarande fall av benämningar, som häntydde på de genom statens försorg fastställda exportkvalitetsmärkena för lantbruksprodukter.

I analogi härmed torde jämväl böra stadgas, att isterliknande vara icke finge, med undantag för beteckningen »konstister», saluföras under benämning, vari inginge ordet ister eller andra ord, som häntydde på att varan vore en produkt av lanthushållningen.

Redan förekomme emellertid en del benämningar på margarin och konstister, som blivit av patent- och registreringsverket inregistrerade. Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, torde dock dylika benämningar icke för närvarande förekomma i större antal och i fråga om margarin egentligen inskränka sig till benämningarna »Runa» och »Herrgårdsväxt». Med hänsyn till de konsekvenser av ekonomisk art, som ett upphävande av rätten att använda dessa benämningar skulle medföra för vederbörande tillverkare, för vilken ett inarbetat märke kunde representera ett stort värde, funne lantbruksstyrelsen skäligen föreslå, att genom särskild övergångsbestämmelse medgivande lämnades den, för vars räkning viss benämning blivit inregistrerad före den 1 juli 1928, att fortfarande få använda samma benämning.

Lantbruksstyrelsens berörda förslag till övergångsbestämmelser torde vara föranlett av framställning från *Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag*, som i en till lantbruksstyrelsen under tiden för ärendets beredning ingiven skrift påpekat det värde för ägarna, ett inarbetat varumärke representerade, samt framhållit, att det, då fabrikerna fått sina beteckningar lagligt skyddade genom inregistrering, vore naturligt, om de ansåge sig vara i sin goda rätt att fortsätta användningen av samma beteckningar.

Beträffande frågan angående vilken smörkvantitet, som borde tillsätas margarin, för att detta skulle få betecknas såsom smörblandat, gjorde omförmälda bolag i förenämnda skrift gällande, att minimisiffran för

sagda kvantitet icke borde sättas alltför hög. Bolaget anförde sålunda, att den myckenhet smör, som erfordrades för att få ett förstklassigt smörblandat margarin, i hög grad vore beroende på de råvaror, som blivit använda för margarinet, och tillverknings sättet. Ett gott margarin, som vore särskilt tillverkat i avsikt att uppblandas med smör, bleve, enligt bolaget, bättre med en ringa smörtillsats än ett sämre margarin med en avsevärt större smörhalt. Då en av margarinfabrikationens uppgifter vore att frigöra så mycket prima mejerismör som möjligt för export, vore det enligt bolagets uppfattning ej lämpligt att binda mer smör i margarinet än som vore nödvändigt för dess kvalitet. I anslutning till de anförda synpunkterna föreslog bolaget en minimigräns av 15 procent smörfett i det smörblandade margarinets totala fetthalt.

Utöver spörsmål, direkt sammanhängande med de bestämmelser, lantbruksstyrelsen, enligt vad som framgår av det nu anförda, förordat till genomförande, har styrelsen mera ingående upptagit till behandling jämväl en del andra hithörande frågor.

Sålunda har styrelsen framhållit, att bestämmelser saknades, vilka hindrade, att ifrågasättande konstprodukter, särskilt margarin och konstgjord grädde, å restauranter och andra näringsställen tillhandahölles konsumenterna i stället för motsvarande naturprodukter utan att uppgift om utbytet därvid lämnades. Enligt styrelsens förmenande utgjorde detta förhållande en allvarlig brist, vars betydelse ökades i samma mån som fabrikanen av konstgjorda ersättningsmedel fullkomnades, och framför allt måste det, enligt styrelsens åsikt, ur konsumentsynpunkt anses otillfredsställande att i stället för smör och grädde få margarin och margaringrädde. Styrelsen säger sig också hava noggrant övervägt möjligheten att föreslå stadganden till förhindrande härav men funnit detta icke kunna ske utan en alltför långt gående kontroll över näringsställena.

Vidare har styrelsen berört det redan år 1910 framförda kravet på förbud att vid tillverkning av margarin tillsätta färgämne i syfte att giva varan natursmörets färg. Styrelsen har på denna punkt förklarat, att, under förutsättning att, såsom styrelsen föreslagit, förbud utlärades mot att genom benämning eller på annat sätt giva margarinet sken av att vara produkt av lantushållningen, styrelsen icke funne tillräckligt starka skäl föreligga för bifall till nämnda krav. Enligt styrelsens mening hade nämligen jordbruket icke något intresse av att resa hinder för margarinfabrikationens fulländande eller för möjligheten att giva dess produkter ett tilltalande utseende, blott desamma salubjödes för vad de verkligen vore.

I samband härmed har styrelsen övervägt frågan huruvida bestämmelser borde utfärdas med anledning därav att margarin förts i marknaden under uppgift att det vore vitaminrikt. Styrelsen har härvid anført, att ett av natursmörets stora företräden vore dess rikedom på de särskilt för det uppväxande släktet betydelsefulla A-vitaminerna, och att det torde kunna förutsättas, att tillverkan det av vitaminrikt margarin skedde i konkurrens syfte med natursmöret. Enligt vad styrelsen inhämtat torde emellertid icke, eller i varje fall icke alltid, de vitaminrika ämnen, vilka tillsattes margarin, och vilka skulle berättiga dettas angivande såsom vitaminrikt, innehålla samma för människoorganismen värdefulla slag av

Frågasatta
men ej föreslagna
ändringar.

vitaminer som natursmöret. För att hindra en i viss mån illojal konkurrens hade därför ifrågasatts, att beträffande margarin, som salubjödets såsom vitaminrikt, uppgiftsskyldighet skulle stadgas angående det slag av vitaminer, som inginge i varan. Med hänsyn bland annat till det förhållandet, att undersökningar rörande halten av olika slag av vitaminer, enligt vad styrelsen inhämtat, vore synnerligen svåra att få utförda, hade styrelsen emellertid icke ansett sig böra för närvarande föreslå bestämmelser uti ifrågavarande hänseende.

Diverse yttranden i anledning av lantbruksstyrelsens förslag.

Över lantbruksstyrelsens förslag har utlåtande infordrats från kommerskollegium, som genom särskilda tilläggsremisser anmodats att vid avgivandet av sagda utlåtande jämväl taga under övervägande innehållet i till Kungl. Maj:t med anledning av förslaget inkomna skrivelser från ingenjören C. W. A. Kleine, direktören S. E. Hemberg, innehavaren av firman Lahtis margarinfabriks nederlag grosshandlaren Einar Hårdstedt, Margarinfabriken försäljningsaktiebolag, innehavarna av Mjöhults ysteri J. Persson samt av Morups och Långås ysterier Godvig Lindholm, Svenska mejerikonstföreningen, Per Bondessons lantbruksaktiebolag, Fabriksaktiebolaget Victoria, lantbruksstyrelsen, med överlämnande av ytterligare en skrivelse från sistnämnda bolag jämte däröver av statskonsulenten i mejerihantering Erik Carlberg avgivet yttrande, samt Aktiebolaget Vitin-grädde. Vid utlåtandet, som kommerskollegium avgivit den 24 februari 1930, har kollegium fogat i ärendet införskaffade yttranden från Sveriges kemiska industrikontor, Kooperativa förbundet, Margarinfabriken försäljningsaktiebolag, Stockholms stads hälsovårdsnämnd samt samtliga handelskamrar i riket. Jag torde i det följande få lämna en kort sammanfattning av det huvudsakliga innehållet i nyss berörda skrivelser med därvid fogade handlingar samt omförmälda av kommerskollegium införskaffade yttranden.

I flertalet av sagda skrivelser och yttranden göres gällande, att bestämmelser borde utfärdas icke blott rörande gräddliknande konstprodukter utan även i fråga om mjölkliknande sådana produkter med viss lägre fetthalt. Samtidigt göres benämningen margaringrädde och den benämning, som i konsekvens därmed borde användas för konstgjord mjölk, eller margarinmjölk, till föremål för tämligen allmän kritik. Sålunda hemställa Kleine och Hemberg i egenskap av uppfinnare av patentanmälda tillverkningsmetoder för ifrågavarande produkter, Aktiebolaget Vitin-grädde såsom tillverkare i fabriksmässig skala av samma produkter enligt de av Kleine uppfunna metoderna, Sveriges kemiska industrikontor och övervägande antalet handelskamrar, att för sagda produkter i stället måtte användas benämningarna konstgrädde och konstmjölk. Kleine anför härvid, att nämnda produkter icke framställdes vare sig med användande av margarin såsom råmaterial eller enligt metoder, liknande de vid margarintillverkningen tillämpade. Såsom ytterligare skäl för bifall till berörda hemställan uppgiver Kleine, att medan margarin, som ej uppblandats med smör, innehölle allenast en obetydlig mängd från mjölk

här rörande ämnen, konstgjord mjölk innehålle 97 procent mjölk och 3 procent från mjölk ej hämtade fettämnen samt konstgjord grädde bestode av 88 procent mjölk och 12 procent från mjölk ej här rörande fettämnen.

Kleine, Aktiebolaget Vitingrädde, Sveriges kemiska industrikontor och några handelskamrar uttala såsom önskvärt, att stärkelse i stället för sesamolja kunde få användas såsom identifieringsmedel för konstgjord grädde och mjölk. Som motiv framhålles angelägenheten av att exporten till länder, vilka fordra tillsättning av stärkelse, icke försvåras.

De föreslagna emballagebestämmelserna för konstgjord grädde hava underkastats mycken kritik. Sveriges kemiska industrikontor anför, att bestämmelsen, att flaskor, innehållande sådan grädde, skulle vara tillslutna med aluminiumkapslar, vore ur tillverkningssynpunkt synnerligen olämplig och borde ändras. Kontoret framhåller, att många tillfredsställande förpackningar kunde tänkas, och föreslår, att närmare bestämmelser här om ej måtte intagas i förordningen, utan att åt lantbruksstyrelsen måtte överlämnas att i samråd med kommerskollegium giva erforderliga föreskrifter härutinnan. Kleine och Hemberg hava liknande uttalanden, och jämväl åtskilliga handelskamrar hava anslutit sig till dessa synpunkter. Kleine och Hemberg yrka därjämte, att bokstäverna å flasketiketterna måtte bestämmas till samma storlek som den för bokstäver å kärlen av förtent järnbleck föreslagna. Hemberg gör härutöver gällande, att förslagets färgbestämmelser för sagda etiketter vore olämpliga, enär de glasflaskor, vari naturgrädde inom landet mestadels försålles, och vari all från Finland importerad naturgrädde salufördes, vore försedda med etiketter med blått tryck på vit botten. Aktiebolaget Vitingrädde yrkar, att konstgjord grädde och mjölk måtte, i likhet med övriga av den föreslagna förordningen berörda varuslag, få av detaljhandlarna försäljas i löst mått.

Såsom förut nämnts gäller enligt 5 § 3 mom. i 1905 års margarinförordning angående förpackning av vara, avsedd för export, i allt väsentligt samma bestämmelser som i fråga om inom landet saluhållna varor, och någon ändring i denna del är icke av lantbruksstyrelsen föreslagen. Här emot anmärker Sveriges kemiska industrikontor, att, då importbestämmelser kunde vara olika i olika länder, det icke vore lämpligt, att närmare föreskrifter om exportvaras förpackning och märkning intoges i förordningen. I stället borde enligt kontorets mening stadgas, att utförsel finge ske under villkor, som föreskrefves av lantbruksstyrelsen i samråd med kommerskollegium. I fråga om konstgjord grädde och mjölk uttalas liknande betänkligheter mot förslaget av Kleine samt ett flertal handelskamrar.

Handelskammaren i Gävle anför, att detaljhandelns gamla krav på förbud mot försäljning av margarin i lös vikt borde genomföras.

Beträffande förslagets bestämmelser angående anslag i salubodar, där försäljning av ifrågavarande varor äger rum, framhåller Stockholms han-

delskammare, att det över huvud vore mindre lämpligt att betunga detaljhandlarna med sådan anslagsskyldighet. Sveriges kemiska industrikontor, Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag, Gotlands handelskammare samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare anse, att sådana anslag äro obehöfliga såvitt angår konstister, vilken vara nämligen enligt uppgift försäljes i allenast ringa omfattning och till ett förhållandevis högt pris. Sistnämnda handelskammare gör därjämte gällande, att även försäljare av konstgjord grädde borde undantagas från anslagsskyldighet, enär enligt handelskammarens förmenande redan beskaffenheten av de föreslagna förvaringskärlen uteslöte förväxling med naturlig grädde. Vad utländsk vara beträffar anse Sveriges kemiska industrikontor, Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag och åtskilliga handelskamrar, att anslag rörande sådan varas försäljning böra innehålla orden »ej kontrollerad av svensk myndighet» eller annat meddelande av samma innebörd.

Mot lantbruksstyrelsens förslag till bestämmelser angående vilka varor, som borde hänföras till konstister och i denna egenskap vara underkastade tillämpning av förordningen, vilka bestämmelser avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande stadganden härutinnan, hava riktats flera anmärkningar. De väsentligare av dessa hava understötts av kommerskollegium, som också i anslutning till desamma i sitt utlåtande förordat vissa ändringar i förslaget i denna del.

Med anledning av förslagens bestämmelser, att tillverkningen av samtliga de varor, varom här är fråga, skulle, i likhet med vad nu gäller beträffande margarin, stå under tillsyn av särskilt förordnad och av tillverkaren avlönad tillsyningsman, anföra margarinstfabrikanterna Persson och Lindholm, att sagda bestämmelser, om de genomfördes, skulle för dem på grund av den ringa omfattningen av deras rörelse medföra ekonomiska konsekvenser av betänkelig art. De hemställa, att det för margarinsttillverkningen föreslagna kontrollantskapet måtte bortfalla för ysterier med mindre tillverkning än 500 kilogram om dagen, eller också att kontrollantskapets såväl tekniska föreskrifter som arvodesbestämmelser måtte fastställas med hänsyn till att margarinsttillverkningen icke sker fabriksmässigt i stor skala såsom margarintillverkningen utan allenast yrkesmässigt i smärre ysterier å landsbygden. Liknande synpunkter framföras av Per Bondessons lantbruksaktiebolag såsom ägare till tre ysterier för tillverkning av margarinost, Svenska mejerikonsulentföreningen, Skånes handelskammare samt Västergötlands och Norra Hallands handelskammare. Per Bondessons lantbruksaktiebolag ifrågasätter således, huruvida icke arvode till tillsyningsmän vid ysterier borde bestämmas antingen efter kilogram tillverkad eller försåld margarinost och därvid högst till 1 öre för kilogram eller också till lägst 50 kronor och högst 150 kronor i månaden. Svenska mejerikonsulentföreningen framhåller bland annat såsom skäl för minskning av kostnaderna för tillsyningsmannens kontroll, att tillverkningen av margarinost syntes bereda en gynnsam avsättning för

skummjolk, och föreslår, att såsom undre gräns fastställes ett arvode av 50 kronor i månaden.

I fråga om de av lantbruksstyrelsen föreslagna stadgandena angående förbud mot användande av vissa benämningar anför Sveriges kemiska industrikontor i huvudsak följande. Lantbruksstyrelsen hade vid avfattandet av sitt förslag till övergångsbestämmelser, enligt vilka benämning, som registrerats före den 1 juli 1928, fritt skulle få användas, utgått från att sagda bestämmelser i realiteten endast skulle komma att gälla de av Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag inarbetade benämningarna Herrgårdsväxt och Runa. Emellertid vore den 1 juli 1928 ett avsevärt större antal varumärken, vilka berördes av övergångsbestämmelserna, inregistrerade, såsom Smörblomman, Smörna, Smörin, Alfa-Ko och Mejerimargarin. Dessa senare benämningar måste betecknas som direkt vilseledande. Däremot kunde ordet herrgård icke enligt industrikontorets mening anses direkt vilseledande, och vad beträffade genom statens försorg fastställda exportkvalitetsmärken för lantbruksprodukter skyddades dessa liksom övriga inregistrerade varumärken av lagen om skydd för varumärken. Industrikontoret föreslog, dels att övergångsbestämmelserna slopades, dels ock att förbudet mot användande av vilseledande benämningar å margarin och fettemulsioner erhöles följande formulering: »Margarin, konstgräde och konstmjolk må icke salubjudas eller försälas under benämning, vari, med undantag för orden konstgräde och konstmjolk, ingå ord eller delar av ord, som häntyda på ladugård, ko, mejeri, smör, gräde eller mjolk».

Även Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag hemställer — under åberopande av att under det lantbruksstyrelsens förslag utarbetats registrering beviljats för varumärke — stridande mot förslaget principer, att de föreslagna övergångsbestämmelserna borttagas, samt att orden »herrgård» och »eller på lantbruksprodukter genom statens försorg fastställda exportkvalitetsmärken» strykas ur förslaget. Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Gotlands handelskammare samt handelskammaren i Karlstad tillstyrka bifall till denna hemställan.

Skånes handelskammare samt Västergötlands och Norra Hallands handelskammare föreslå, att övergångsbestämmelserna ändras så, att från tillämpning av förbudet uttryckligen undantagas allenast märkena Runa och Herrgårdsväxt. Handelskammaren i Stockholm ävensom Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare förorda, att för vinnande av samma syfte preklusionstiden flyttas tillbaka från den 1 juli 1928 till den 1 januari samma år. Sistnämnda förslag bestrides av Fabriksaktiebolaget Victoria, under förmälan att sagda bolag såsom innehavare av märket Victorias Smörna Margarin, vilket den 12 juni 1928 registrerats för smör, margarin, konstsmör och konstfett, vore den enda margarinfabrikant i riket, som skulle beröras av en dylik tillbakaflyttning av preklusionstiden.

Kooperativa förbundet föreslår, att alla de, som använda beteckningar,

vilka kunna anses vilseledande, åläggas att inom ett visst antal år byta ut dem mot andra. Aktiebolaget Vitingrädde åter hemställer, att övergångsbestämmelser, liknande dem lantbruksstyrelsen föreslagit, måtte bibehållas men utsträckas att gälla alla märken, inregistrerade intill dagen för förordningens ikraftträdande.

Förslagets bestämmelser angående försäljning av svenskt margarin under beteckningen smörblandat hava kritiserats ur olika synpunkter. I ett vid Stockholms stads hälsovårdsnämnds yttrande fogat utlåtande av föreståndaren för dess kemiska laboratorium, professorn Klas Sondén göres sålunda gällande, att sagda bestämmelser helt borde utgå, enär allmänheten, om desamma godtoges, lätt skulle kunna missledas, och det syntes oriktigt, att en beståndsdel, som uppginge till mindre än $\frac{1}{5}$ av varans vikt, skulle åt denna kunna lämna ett namn, som komme köparen att förmoda, att nämnda beståndsdel vore en väsentlig del av varan. I en vid handelskammarens i Gävle yttrande fogad skrivelse från Aktiebolaget Upsala margarinfabrik framhålles likaledes, att beteckningen smörblandat ej borde få förekomma å margarinförpackningar. I stället föreslås, att det skall stå tillverkare av margarin fritt att tillsätta den mängd smörfett, han anser lämpligt, dock med skyldighet att å förpackningen angiva smörhalten, uttryckt i procent.

Kooperativa förbundet, som säger sig hava inarbetat ett märke smörblandat margarin med en verklig smörfetthalt av 18 procent, hemställer, att minimihalten av smörfett sänkes från föreslagna 18 till 17 procent, då en felbedömning på 1 procent ofta måste inträffa. Handelskammaren i Göteborg föreslår, med hänsyn till svårigheten att exakt genom analys fastställa smörhalten, att minsta mängden smör, som måste finnas i margarin för att varan skall få angivas såsom smörblandad, bestämmes till allenast 15 procent.

Emot lantbruksstyrelsens förslag att margarin skulle få saluhållas såsom smörblandat, endast om varan vore av svensk tillverkning, invänder innehavaren av firman Lahtis margarinfabriks nederlag Einar Hårdstedt, att det av lantbruksstyrelsen för sin ståndpunkt härutinnan åberopade skälet, eller vanskligheten att genom kemisk analys fastställa den i margarinet inblandade smörkvantiteten, icke vidare ägde giltighet. Såsom stöd för sitt påstående hänvisar Hårdstedt till intyg från docenten i bakteriologi vid Karolinska institutet Ernst Levin och Kemiska kontrollbyråns aktiebolag.

Slutligen göres från åtskilliga håll gällande, att en ny författning i ämnet för fabrikanternas del icke borde träda i kraft förrän viss tid, förslagsvis 6 månader, efter dess utfärdande, samt att detaljhandlarna borde medgivas att utan iakttagande av de nya bestämmelserna slutsälja lager, som bevisligen inköpts före utgången av sagda tid.

Utlåtande av
kommers-
kollegium.

För egen del anför kommerskollegium i sitt förenämnda yttrande den 24 februari 1930, att kollegium icke hade något att erinra mot att lant-

bruksstyrelsens förslag lades till grund för ny lagstiftning i ämnet, men att kollegium funnit vissa delar av förslaget icke i tillräcklig grad tillgodosade enligt kollegii mening berättigade industri- och handelsintressen, varför kollegium ansett sig böra föreslå modifikationer i vissa avseenden. Kollegium uttalar sålunda sin anslutning till uppfattningen, att benämningen margaringrädde borde utbytas mot benämningen konstgrädde, samt att dylik vara av lägre fetthalt, enligt kollegii förslag understigande 12 procent, borde kallas konstmjölk. Med hänsyn till vad som upplysts angående bestämmelser i vissa främmande länder, dit konstgjord grädde exporteras, hemställer kollegium, att vid tillverkning av sådan grädde ävensom av konstgjord mjölk varan må, om lantbruksstyrelsen lämnar tillstånd därtill, tillsättas potatisstärkelse i stället för sesamolja. I fråga om förpackningarna för omförmälda grädd- och mjölkliknande produkter ansluter kollegium sig till Sveriges kemiska industrikontors förslag, att närmare föreskrifter härom ej infördes i författningen, utan att åt lantbruksstyrelsen överlämnades att i samråd med kollegium bestämma rörande beskaffenheten av sagda förpackningar. Likaledes biträder kollegium industrikontorets förslag, att vid export samtliga de varor, varom i ärendet är fråga, skulle förpackas och märkas på sätt lantbruksstyrelsen efter samråd med kollegium föreskreve.

Beträffande konstister hemställer kollegium, att i definitionen på varan densamma måtte betecknas såsom till färg och konsistens isterliknande, så att tydligt utmärktes, att dess likhet med svinister uteslutande avsåge de yttre, fysikaliska egenskaperna, ej den kemiska sammansättningen. Kollegium framhåller i samband härmed, att de redan i 1905 års margarinförordning, 1 § 1 mom., stadgade undantagen från förordningens bestämmelser torde haft ett dubbelt syfte, nämligen dels att förebygga, att oblandat rent naturfett, såsom kokosfett, betecknades såsom konstister, dels ock att ställa margarinindustriens råvaror och halvfabrikat utanför vissa av förordningens bestämmelser. För uppnående av förstnämnda syfte föreslår kollegium, att oblandat rent naturfett undantages från förordningens tillämpning. Det sistnämnda syftet åter finner kollegium bäst — i överensstämmelse med stadgandena i anmärkning till nummer 114 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan och 20 § i kungörelsen den 29 november 1929 med tillämpningsföreskrifter till tulltaxeförordningen — bliva tillgodosett genom en bestämmelse av innehåll, att från margarinförordningens importbestämmelser undantages konstister, för vilket tull icke skall utgå.

Kollegium anser vidare nu gällande och i lantbruksstyrelsens förslag delvis bibehållna bestämmelser angående viss form å förpackning till konstister icke vara erforderliga, samt att, då konstister såsom minut-handelsvara vore en relativt obetydlig artikel, som dessutom vore dyrare än svinister och användes för delvis andra ändamål, sakligt sett någon

anledning icke förelåge att genom särskilda skyltar i butikerna för allmänheten framhålla skillnaden mellan konst- och naturprodukten.

De framställningar, som gjorts i syfte att vinna lindring i kontrollkostnaden vid margarinostfabriker, betecknas av kollegium såsom beaktansvärda. Kollegium föreslår i sådant syfte, att tillsyningsmans månadsarvode må bestämmas till lägst 50 kronor.

Vad angår lantbruksstyrelsens förslag till förbud mot användande av på lanthushållningen häntydande benämningar vid försäljning av margarin, gräddliknande konstprodukter och konstister anför kommerskollegium, att ett sådant förbud vore en nyhet i lagstiftningen, som emellertid ur näringsrättslig synpunkt icke syntes ägnad att ingiva några starkare betänkligheter, då en av auktoritativa tekniska kretsar allmänt hyllad åsikt rörande livsmedelslagstiftningens syften icke syntes ogilla en dylik utveckling. Kollegium förklarar vidare, att då till det nu anförda komme, att margarinindustriens företrädare själva icke på denna punkt framställt gensagor mot innebörden i förslaget utan inskränkt sig till att begära vissa av olika hänsyn betingade jämkningar, kollegium för sin del icke ville motsätta sig genomförandet av ett förbud av ifrågavarande slag. Emellertid framhåller kollegium, att lagstiftningsarbetet därvid givetvis måste framgå med försiktighet och att i den mån handelsbenämningar, som skulle bli förbjudna, vore lagligen inregistrerade varumärken, det torde få betraktas som ett starkt ingrepp i bestående rättsförhållanden att utan vidare förbjuda deras användning. Enligt kollegii mening kunna direkta förluster för enskilda genom att färdigställt emballage, trycksaker och dylikt bli obrukbara näppeligen undvikas, vartill, enligt vad kollegium påpekar, komma indirekta förluster genom att den good-will, som ligger i med måhända stora kostnader inarbetade varumärken, blir värdelös. Kollegium anför i detta sammanhang, att ett förbud mot salubjudande av varor, försedda med lagenliga varumärken, häntydande på lanthushållningen, ej borde stadgas utan riksdagens hörande.

Beträffande det föreslagna förbudets omfattning biträder kollegium den ståndpunkt, som intagits av Sveriges kemiska industrikontor, eller att varken ordet herrgård eller de officiella exportkvalitetsmärkena för lantbruksprodukter borde förekomma i uppräknigen av icke tillåtna ordbildningselement, ävensom att uppräknigen icke borde hava karaktären av en exempelsamling utan vara fullt begränsad till vissa bestämda ord eller termer, hämtade från lanthushållningen. Kollegium påpekar, att genom ett förbud, avfattat enligt denna åskådning, komme, även utan särskilda övergångsbestämmelser, hinder icke att möta mot användande av sådana benämningar som Herrgårdsväxt och Runa. Enligt kollegii mening föreligga ej heller skäl att förbjuda dessa benämningar. Vad åter angår en sådan benämning som Smörna, vilken skulle drabbas av ett förbud även enligt kollegii förslag, framhåller kollegium, att ett dylikt varumärke, om man fasthåller förbudets princip, icke borde kunna godkännas för en obe-

gränsad framtid. Kollegium finner det emellertid av billighetsskäl alldeles nödvändigt att medgiva innehavaren av detta märke, liksom möjligen förefintliga ägare till andra registrerade märken av samma olämplighetsgrad, en frist av tillräcklig utsträckning för att kunna undgå åtminstone direkta förluster. Kollegium föreslår därför, att de, som vid ett ikraftträdande av nu avsedda förbud hava lagligen registrerade varumärken, skola berättigas att utan hinder av förbudet begagna märkena i sin rörelse under två år efter ikraftträdandet.

I fråga om förslaget att, oavsett nyss berörda förbud, margarin av svensk tillverkning skulle få säljas såsom smörblandat margarin, om i varan inginge minst 18 procent smörfett, anmärker kollegium till en början, att dylikt medgivande, om det över huvud skulle inflyta i en blivande författning, måste lämnas även beträffande importerat margarin. Kollegium anför härutinnan, att bestämmelsen, sådan den av lantbruksstyrelsen föreslagits, praktiskt taget vore liktydig med importförbud för smörblandat margarin, och att den vore oförenlig med gällande handelstraktater. Å andra sidan finner kollegium det nödvändigt, att beteckningen smörblandat margarin, ehuru sålunda utsträckt att kunna avse även utländsk vara, blir tillåten, då förbud däremot skulle innebära förbud även mot själva varan, vilken emellertid, enligt kollegii förmenande, sedan lång tid har stor betydelse i livsmedelshandeln och av allmänheten högt värdesättes. Vad angår den smörfetthalt, margarin borde äga för att varan skulle få betecknas såsom smörblandad, hemställer kollegium på de av Kooperativa förbundet anförda skäl, att denna bestämdes till 17 procent.

Kollegium föreslår slutligen, att, för beredande av nödig respittid åt industri och handel, bestämmelser måtte meddelas därom, att den nya förordningen icke träder i kraft förrän minst 6 månader efter dess utfärdande.

Med anledning av vad sålunda förekommit, sedan lantbruksstyrelsens förslag avgavs, har lantbruksstyrelsen anmodats att inkomma med nytt utlåtande i ärendet, och har sådant utlåtande av styrelsen avgivits den 22 mars 1930. Lantbruksstyrelsen anför, att styrelsen icke fått anledning ändra sin uppfattning rörande nödvändigheten att för ersättningsprodukter för grädde finna möjligast indifferent benämning i syfte att undvika en mer eller mindre illojal konkurrens med mejeriprodukterna. Styrelsen framhåller, att om på sin tid starka krav måste ställas på att den konstprodukt, som uppträdde vid sidan av natursmöret, endast finge salubjudas under fullt indifferent beteckning, det syntes styrelsen som om detta i fråga om gräddliknande produkter vore om möjligt än mer betydelsefullt. Till stöd för sin åsikt åberopar styrelsen bland annat, att grädde och mjölk vore produkter, vilka i stor utsträckning användes såsom näringsmedel åt barn och sjuklingar, och att deras egenskap av ren naturprodukt därvid torde vara avgörande för deras värde. Styrelsen säger sig helst hava velat förorda förbud att i benämning för fettemulsion av ifrågavarande slag an-

Nytt utlåtande av lantbruksstyrelsen (22/3 1930).

vända något ord eller del av ord, som tydde på mjölk eller mjölkprodukt, och att det i varje fall enligt styrelsens förmenande vore uteslutet att tillmötesgå konkurrenterna till mejerierna i högre grad än styrelsen i sitt förslag gjort. Däremot finner styrelsen skäl föreligga att särskilja magrare och fetare fettemulsioner samt att såsom villkor för att en vara skulle få betecknas såsom gräddliknande emulsion eller, med användande av styrelsens terminologi, margaringrädde, stadgades en fetthalt hos varan av 12 procent. För fettemulsion med lägre fetthalt föreslår styrelsen benämningen margarinmjölk.

I fråga om förslaget att vid tillverkning av fettemulsioner under vissa omständigheter skulle få tillsättas potatisstärkelse i stället för sesamolja, gör styrelsen gällande, att det icke vore befogat att bereda berörda tillverkning en särställning. Styrelsen erinrar, att margarinindustrien i vissa fall torde vara i behov av möjlighet att för export tillverka margarin med tillsats av sesamolja i stället för stärkelse, och att Kungl. Maj:t hittills för sådana fall under vissa villkor beviljat undantag från gällande bestämmelser. Enligt styrelsens förmenande bör, utan särskild författningsbestämmelse, dylik dispens kunna meddelas jämväl för framtiden och då även i fråga om fettemulsioner.

Ikke heller finner styrelsen sig kunna giva sin anslutning till kommerskollegii förslag rörande förpackning för fettemulsioner. Styrelsen, som vidhåller sitt eget förslag härutinnan, framhåller, att det vore nödvändigt, att för detta slag av varor redan från början skapades en likformig förpackning, som gjorde varorna överallt igenkännbara.

Den ifrågasatta bestämmelse, enligt vilken det skulle ankomma på lantbruksstyrelsen att i samråd med kommerskollegium föreskriva, hur för export avsedda varor skulle vara förpackade och märkta, anser styrelsen sig icke böra förorda. Styrelsen anför härutinnan, att några olägenheter av att exporten av margarin, då undantagsbestämmelser ansetts önskvärda, varit underkastad Kungl. Maj:ts särskilda beslut, icke, efter vad styrelsen hade sig bekant, förelegat.

De erinringar, vilka av kommerskollegium anförts mot styrelsens förslag i vad det avser konstister, äro enligt styrelsens åsikt berättigade och av beskaffenhet att böra medföra de av kollegium härutinnan föreslagna ändringar utom såvitt gäller frågan om skyldighet att i salubodar hava anslag angående varans försäljning. Beträffande nämnda fråga förklarar styrelsen, att vad kollegium härom anført icke övertygat styrelsen om lämpligheten av att undantaga konstister från de varor, rörande vilkas försäljning anslag skulle finnas uppsatta.

Yrkandena att lägsta månadsarvodet till tillsyningsman måtte kunna bestämmas till 50 kronor i stället för, såsom styrelsen föreslagit, 100 kronor hava icke föranlett styrelsen att frångå sitt berörda förslag. Styrelsen förklarar sig härutinnan allenast vilja erinra, att nu gällande bestämmel-

ser i detta avseende, vilka fastställts med hänsyn till 1905 års höga penningvärde, vore av samma innehåll som de av styrelsen föreslagna.

Vad angår de ifrågasatta bestämmelserna till hindrande av att för margarin, fettemulsioner och konstister användes namn, som gäve varan sken av att utgöra produkt av lantushållningen, framhåller styrelsen, att vad kommerskollegium på denna punkt anfört icke givit styrelsen anledning frångå den åsikt, som i styrelsens förslag kommit till uttryck angående de benämningar, vilka borde vara förbjudna. Styrelsen förklarar sig snarare finna sig i förevarande avseende böra påyrka sådan skärpning, att förbudet, såvitt gällde margarin och fettemulsioner, komme att avse icke blott lantbruksprodukters genom statens försorg fastställda kvalitetsmärken utan även eljest allmänt brukade dylika märken. Enligt styrelsens förmenande talar mycket för, att margarin borde få saluföras endast under beteckningen margarin utav viss angiven kvalitet. Att styrelsen icke framställt krav härom beror, enligt vad styrelsen anför, uteslutande på önskan att icke vålla en för den inhemska hushållningen betydelsefull och sedan länge inom landet bedriven industri större svårigheter än nöden kräver. Att emellertid härutinnan sträcka sig längre, än styrelsen gjort i sitt förslag, anser styrelsen icke rimligt. Beträffande de övergångsbestämmelser, styrelsen föreslagit, anför styrelsen, att styrelsen, då förslaget gavs, var okunnig om att kort dessförinnan en margarintillverkare lyckats få den i förhållande till smör till synes fullständigt illojala konkurrensbenämningen Smörna inregistrerad. Styrelsen finner detta, på samma gång som det, enligt styrelsens uppfattning, utgör ett synnerligen talande bevis för vissa margarinfabrikanters metoder i konkurrensen med smör, tala för den synpunkt, som kommerskollegium framfört, nämligen att den av styrelsen föreslagna övergångsbestämmelsen borde utgå, och att varje rätt att använda illojal beteckning, som registrerats, skulle upphöra efter en övergångstid av 2 år. Styrelsen anser sig därför principiellt böra biträda detta kommerskollegii förslag.

I anledning av de anmärkningar, som riktats mot styrelsens förslag, att för svenskt margarin skulle få användas beteckningen smörblandat, därest smörfetthalten uppginge till 18 procent, anför styrelsen, att, sedan sagda förslag avgavs, analysmetoden i fråga om margarin i viss mån förbättrats, och att styrelsen på grund därav ansåge sig kunna frångå kravet på att ifrågavarande bestämmelser skulle gälla allenast vara av svensk tillverkning. Tillräckliga skäl för att, på sätt från vissa håll förordats, sänka den av styrelsen enligt dess åsikt lågt beräknade gränsen för halten av smörfett, finner styrelsen däremot icke förebragta.

Sedan lantbruksstyrelsens sist omnämnda utlåtande inkommit till Kungl. Maj:t, hava ytterligare utlåtanden i ärendet inhämtats från generaltullstyrelsen, medicinalstyrelsen och jordbruksutredningen.

Utlåtande av
generaltull-
styrelsen.

Generaltullstyrelsen har begränsat sitt utlåtande, avgivet den 14 april 1930, till frågorna om definierandet av de varuslag, som borde omfattas av en blivande förordning i ämnet, samt erforderliga föreskrifter rörande in- och utförsel av ifrågavarande varor. I förstberörda hänseende har generaltullstyrelsen i stort sett icke haft annat att anmärka än att, enligt styrelsens förmenande, därest rent, oblandat och ofärgat naturfett, såsom exempelvis kokosolja, ehuru utbudet till salu under benämning, som tydligt angäve dess ursprung, alltjämt, i likhet med vad för närvarande vore fallet, skulle betraktas som konstister, om fettet genom mekanisk bearbetning erhållit isterkonsistens, detta borde bringas till klart uttryck i förordningen.

I fråga om införsel till riket av de varor, det här gäller, har generaltullstyrelsen haft åtskilligt att erinra. Lantbruksstyrelsens förslag i denna del ansluter sig i huvudsak till nuvarande bestämmelser. Förslaget innebär sålunda, att margarin, konstgjorda grädd- eller mjölkliknande produkter samt konstister icke må från tullverket utlämnas med mindre varan antingen vid inkommandet är förpackad och märkt på samma sätt som föreskrivits beträffande inom landet tillverkad motsvarande vara eller ock före utlämnandet varder sålunda förpackad och märkt. Såsom villkor för rätt till dylik ompackning och märkning skall emellertid gälla, att varan i avgiven anmälan till tulldeklaration upptagits såsom margarin, respektive konstgjord grädd- eller konstgjord mjölk eller konstister. För margarinost, som icke vid inkommandet är märkt och färgad enligt bestämmelserna för inom landet tillverkad dylik vara, stadgas ovillkorligt förbud mot införsel. För att få införas skall vidare margarin vara tillsatt med potatisstärkelse samt konstgjord grädd- eller konstgjord mjölk och margarinost vara tillsatta med sesamolja, allt i föreskriven myckenhet. Finnes anledning misstänka, att inkommen vara utgör sådan konstprodukt, som avses i förslaget, men har varan icke såsom sådan anmälts till tullklarering, eller finner tullförvaltningen föreskrifterna angående tillsättning av potatisstärkelse eller sesamolja vara åsidosatta, skall tullanstalten göra anmälan om förhållandet hos vederbörande åklagare. Inför eller söker någon införa vara, som ej förpackats, märkts eller färgats på föreskrivet sätt, och utan att anmäla varan till tullklarering under riktig benämning eller vara, som icke tillsatts föreskriven mängd potatisstärkelse eller sesamolja, blir påföljden böter och varans konfiskation.

Mot dessa bestämmelser, i vad de angå förpackning och märkning, anmärker generaltullstyrelsen, att de givetvis avsåge i första hand att skydda konsumenterna mot att erhålla, i stället för verkliga naturprodukter, liknande, i viss mån konstgjorda varor. Styrelsen finner det för detta ändamål vara tillräckligt betryggande, att förbud meddelades mot utlämnande från tullverket av inkommen vara av ifrågavarande slag, som icke vore förpackad, märkt eller färgad på föreskrivet sätt, och att således ompackning och märkning efter inkommandet borde, möjligen med undantag för mar-

garinost, kunna medgivas även i fall, då varan icke uttryckligen anmäls till tullklarering under rätt namn. Enligt styrelsens mening bör underlåtenhet att i varuanmälan upptaga varans beskaffenhet eller att anmäla varan till tullklarering under rätt namn icke medföra förlust av rätten att ompacka och märka varan och än mindre straff och varans konfiskation, annat än där oriktig varuanmälan skett i syfte att undandraga varan föreskriven förpackning och märkning. En följd av denna styrelsens uppfattning finner styrelsen vara, att skyldighet för tullanstalt att vid oriktig varuanmälan angiva förfarandet till åtal endast borde föreligga, då misstanke funnes, att anmälan skett i nyss sagda svikliga syfte.

I anslutning till vad generaltullstyrelsen sålunda anfört gör styrelsen vidare gällande, att det borde vara varuhavaren obetaget att under tullkontroll återutföra vara, beträffande vilken de i fråga om förpackning och märkning stadgade villkoren för utlämnande från tullverket icke vore för handen, dock endast under förutsättning att varan icke i nyss omförmälda syfte oriktigt anmäls till tullklarering. Rätten till ompackning och märkning ävensom nu nämnda rätt till återutförelse bör enligt styrelsens förmenande vara begränsad till viss tid efter den dag, då godset mottagits av tullanstalten. Styrelsen föreslår, att därest vara icke inom sagda tid efter ompackning och märkning uttagits från tullverket och ej heller återutförts, densamma skall hemfalla till kronan. För tillsyn av tullpersonal vid ompackning och märkning, som nyss nämnts, bör enligt styrelsens förslag utgå ersättning enligt vissa angivna grunder.

I fråga om utförelse ur riket av varor, som här avses, framhåller generaltullstyrelsen, att de bestämmelser, som härutinnan meddelades, icke borde gälla beträffande varor, vilka utfördes med stöd av stadgande i enlighet med styrelsens omförmälda förslag om rätt att i visst fall återutföra inkommen vara.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 3 oktober 1930 icke haft något att erinra i anledning av vad generaltullstyrelsen sålunda föreslagit och anfört men har för övrigt i allt väsentligt biträtt lantbruksstyrelsens förslag med av lantbruksstyrelsen i utlåtandet den 22 mars 1930 förordade ändringar och tillägg.

*Utlåtande av
medicinal-
styrelsen.*

Jordbruksutredningens utlåtande är avgivet den 19 februari 1931. Utredningen redogör inledningsvis för den utveckling, som ägt rum på smör- och margarinmarknaden i riket under de senaste årtiondena. Av redogörelsen framgår, att medan den årliga margarinförbrukningen ännu vid mitten av 1890-talet stannade vid cirka 3,000 ton, den vid sekelskiftet uppgick till omkring 10,000 ton för att under åren närmast före världskriget stiga till ungefär 20,000 ton. År 1913 utgjorde den således 23,890 ton. Förbrukningen av mejerismör uppgick samma år till 12,218 ton. Under kriget försvann på grund av råvarubrist margarinet för en tid ur marknaden, medan konsumtionen av mejerismör avsevärt steg. Även åren närmast efter kri-

*Utlåtande av
jordbruks-
utredningen.*

get utvisade en relativt stark förbrukning av mejerismör, omkring 30,000 ton årligen, medan margarinet hade svårt att återvinna sin förlorade marknad. Småningom inträdde emellertid en avsevärd förändring härutinnan, och åren 1925—1929 uppgick konsumtionen av mejerismör till årligen allnast cirka 23,000 ton, medan däremot margarinförbrukningen oavlatligt har stegrats och år 1929 utgjorde 57,492 ton. Konsumtionen av lantsmör, som för tiden närmast före kriget uppskattades till ungefär 25,500 ton om året, har efter kriget successivt nedgått till cirka 21,000 ton årligen. Vad importen av mejerismör beträffar framgår av jordbruksutredningens redogörelse, att densamma, som under kriget var ganska betydande, numera praktiskt taget upphört och förbytt i en allt större export, för år 1929 uppgående till omkring 25,000 ton. I fråga om margarin är exporten högst obetydlig, medan importen de senaste åren något stigit. År 1929 utgjorde den cirka 2,400 ton. Produktionen inom landet av såväl mejerismör som margarin har under sista årtiondet avsevärt ökat, från cirka 25,000 ton smör och 13,000 ton margarin år 1921 till omkring 48,000 ton smör och 55,000 ton margarin år 1929. Till närmare belysande av utvecklingen åberopar jordbruksutredningen följande tabell, däri jag till jämförelse infört preliminära uppgifter för år 1930.

År	Produktion (ton)		Import (ton)		Export (ton)		Förbrukning (ton)	
	Mejerismör	Margarin	Mejerismör	Margarin	Mejerismör	Margarin	Mejerismör	Margarin
1913	31,676	23,538	196	368	19,654	16	12,218	23,890
1920	19,465	14,844	7,673	401	24	1,124	27,114	14,121
1921	24,751	12,631	6,428	614	154	811	31,025	12,434
1922	27,680	17,622	2,581	666	1,380	192	28,881	18,096
1923	28,997	23,313	1,587	1,269	2,459	22	28,125	24,560
1924	30,601	29,762	560	1,811	5,365	9	25,796	31,564
1925	31,998	38,518	184	1,757	9,223	189	22,959	40,086
1926	38,485	41,232	36	1,369	15,129	213	23,392	42,388
1927	42,040	42,661	29	1,714	18,465	94	23,604	44,281
1928	41,289	50,664	42	2,281	17,545	33	23,786	52,912
1929	47,898	55,243	10	2,382	24,940	133	22,968	57,492
1930	54,700	53,149	8	1,895	26,674	118	28,034	54,926

Jordbruksutredningen söker i sitt utlåtande klarlägga orsakerna till den utveckling, som sålunda skett. Härutinnan anför utredningen, att margarinets större prisbillighet i jämförelse med smör otvivelaktigt utgjorde en viktig förklaringsgrund till den stora avsättning, margarinet efter hand uppnått. Såsom en annan faktor, vilken verkat i samma riktning, framhåller utredningen de framsteg i tekniskt avseende, som margarinindustrien efter kriget haft att uppvisa, och som gjort det möjligt att erbjuda allmänheten en efter dess smak bättre anpassad och till kvaliteten förbättrad vara.

Slutligen gör utredningen gällande, att den inträdda utvecklingen i ej oväsentlig grad beror på margarinindustriens omfattande och mångsidiga reklamverksamhet. Angående denna verksamhet anför utredningen i huvudsak följande.

Det vore ju en känd sak, att margarinintressenterna, delvis i konkurrens med varandra, årligen använde betydande belopp för ifrågavarande propaganda, vilken sträckte sig över hela landet och dreves med den planmässighet och intensitet, att margarinet alltmer vunne terräng på smörets bekostnad. Självfallet vore ju också, att, i den mån berörda reklamverksamhet utövades under fullt lojala former, ur allmän affärssynpunkt befogad anmärkning ej kunde göras emot densamma, även om smörproduktionens och därmed jordbrukets intressen här tydligen allvarligt berördes. En närmare granskning av de tillämpade reklammetoderna syntes emellertid giva grund för den slutsatsen, att vid propagandan ifråga i stor utsträckning användes metoder, vilka icke kunde betecknas såsom lojala. Jordbruksutredningen syftade här särskilt på det mycket vanliga förfarandet, att margarin i annonser, broschyrer, affischer, varubeteckningar, etiketter å förpackningar o. s. v. i olika avseenden jämfördes med smör eller ställdes i samband med smör och grädde, varigenom allmänheten lätt bibragtes den föreställningen, att margarin till sina egenskaper vore besläktat, likartat eller likvärdigt med smör.

Det torde vara tillräckligt att som bevis på berörda förhållanden anföras sådana margarinbeteckningar som exempelvis Runa, tydligen avsedd att antyda ett samband med runmärkt mejerismör, vidare Tre ess (smakar som smör), Smörna, Smörblomman, Herrgårdsväxt, Gräddmargarin, Gräddblandning, Alfa-Ko, Smörblandning mejeriet o. s. v. Ifrågavarande beteckningar framhävdes genom i ögonen fallande typografiska anordningar såsom stora stilar, starka färger och från lantushållningen hämtade bildmotiv, medan varans verkliga art eller i varje fall huvudsakliga beståndsdel, margarin, ofta angäves endast med liten stil å mera undanskymd plats och stundom ej alls meddelades. Liknande reklammetoder vore att påvisa även beträffande vissa fettemulsioner, avsedda att ersätta grädde och mjölk m. m., vilka ersättningsmedel ävenledes oannonserades och utbjödes under benämningar, som anknöte till lant- och mejerihushållningen.

Det vore jordbruksutredningens uppfattning, att en propaganda, bedriven på nu antytt sätt, måste betecknas såsom vilseledande och innebärande illojal konkurrens. På grund härav syntes det vara ett viktigt intresse icke blott ur jordbrukets utan även ur det allmännas synpunkt, att åtgärder vidtoges till förhindrande av ifrågavarande reklams fortsättande under nuvarande former.

Efter omnämnande av de utav lantbruksstyrelsen föreslagna bestämmelserna angående förbud mot användande av vissa beteckningar anför jordbruksutredningen vidare.

Bestämmelser av anförda innehåll kunde visserligen anses innebära en given förbättring i jämförelse med nuvarande oregrerade förhållanden, men enligt jordbruksutredningens mening behövde ifrågavarande föreskrifter skärpas och kompletteras i vissa avseenden för att kunna effektivt tillgodose det avsedda ändamålet. För det första ansågo sålunda jordbruksutredningen, att margarin vid salubjudande och försäljning, på sätt som vore bestämt i Danmark, borde betecknas (benämnas) uteslutande

med ordet margarin, varjämte som tilläggsbeteckning borde få förekomma allenast tillverkarens namn jämte prima, sekunda, extra, finaste, fint, eventuellt i förening med en bokstav eller sammanställningar av samma bokstav och siffertal. Endast genom en sådan bestämmelse syntes säkerhet kunna vinnas för att icke ur konkurrenssynpunkt illojala beteckningar skulle komma till användning. I konsekvens härmed borde beteckningen smörblandat margarin icke få förekomma, utan i stället syntes böra gälla, att tillverkare eller importör av margarin ägde rätt att å förpackningen angiva analys beträffande den i margarinet ingående halten av smörfett, dock endast under förutsättning att analysen samtidigt utvisade halten även av eventuellt ingående annat djurfett, ävensom av växtfett och andra viktigare beståndsdelar. Beträffande sådant angivande borde gälla, att ordet smör icke finge utsättas med bokstäver av annan storlek eller färg än övriga i analysen anförda beståndsdelar.

Vidare syntes beträffande övriga av det remitterade förslaget berörda produkter, möjligen med undantag för margarinost, sådana beteckningar böra stadgas, att något sken av samband med lanthushållningen icke uppstode. I stället för de föreslagna beteckningarna margarigrädde och margarinmjölk syntes sålunda beteckningen fettemulsion böra fastställas, liksom beteckningen konstister syntes böra utbytas mot konstfett. Ifrågasvarande produkter syntes icke böra få saluföras utan att bestyrkt analys över procenthalten av däri ingående fett anbragts å förpackningarna. Motsvarande bestämmelse syntes böra införas med avseende på margarinost. För det fall viss tid skulle anses erforderlig för övergång från redan inregistrerade beteckningar å margarin etc. till de nyss förordade, syntes densamma böra begränsas till högst ett år.

Jordbruksutredningen anför ytterligare, att det syntes utredningen kunna starkt ifrågasättas, huruvida icke försäljningen inom landet av margarinost och fettemulsioner, avsedda att ersätta mjölk eller andra jordbruksprodukter, över huvud borde helt förbjudas. Utredningen framhåller, att tillverkningen och förbrukningen inom landet av ifrågasvarande ersättningsprodukter hittills varit jämförelsevis obetydliga och att några större ekonomiska intressen därför icke skulle bliva lidande på ett sådant förbud. Å andra sidan skulle, enligt utredningens åsikt, härigenom den ur jordbrukets synpunkt allvarliga risken för ökat insteg av berörda produkter å den inhemska marknaden avlägsnas och en utveckling förebyggas, vilken skulle kunna lända jordbruket till stor skada.

Även i andra avseenden än de nu berörda bör enligt jordbruksutredningens förmenande lantbruksstyrelsens förslag skärpas och kompletteras. Beträffande handeln med margarin föreslår utredningen sålunda, att, till hindrande av varans förväxling med smör, försäljning i lös vikt förbjudes, och att för de för minuthandeln avsedda mindre förpackningarna föreskrives kubisk form. För motverkande av osund konkurrens från ifrågasvarande ersättningsprodukters sida liksom även för tillgodoseende av konsumtionens intressen anser utredningen vidare det vara av betydelse, att vissa nya bestämmelser utfärdas med avseende på berörda produkters sammansättning. Utredningen anför, att härutinnan, såvitt angår mar-

garin, syntes på samma sätt som i Finland böra gälla, att inom landet icke finge försäljas margarin av lägre fetthalt än 82 procent eller av högre vattenhalt än 16 procent, samt att såsom konserveringsmedel endast kok-salt finge användas. Sist omnämnda bestämmelse bör enligt utredningens förmenande jämväl gälla olika slag av fettemulsioner, avsedda att ersätta mjölk- eller andra ladugårdsprodukter, därest försäljning av sådana fortfarande skall få äga rum. Utredningen framhåller i detta sammanhang, att högsta medgivna vattenhalten i smör, som ginge i handel, utgjorde 16 procent, och att runmärkt mejerismör icke finge innehålla annat konserveringsämne än salt.

Ytterligare förmenar jordbruksutredningen, att, till hindrande av att margarin och övriga här berörda ersättningsprodukter utbjödes och försålles under vilseledande varubeteckningar, bestämmelser jämväl vore erforderliga med förbud mot att å restauranter och andra näringsställen utbjuda och servera margarin, blandningar av smör och margarin samt fettemulsioner under namn av smör, respektive grädde eller mjölk.

Jordbruksutredningen anför avslutningsvis följande.

Jordbruksutredningen ville slutligen framhålla, att även med ovan förordade skärpningar av och tillägg till det remitterade förslagets bestämmelser det syntes tvivelaktigt, huruvida dessa kunde på ett fullt effektivt sätt förhindra illojal reklam på ifrågavarande område. Det skulle visserligen bli förbjudet att i varubeteckningar (benämningar) å margarin och fettemulsioner använda ord, uttryck och bilder, hänförliga till smör, grädde, mjölk etc., men så vitt jordbruksutredningen kunde finna, skulle det på grund av gällande tryckfrihetsbestämmelser fortfarande bli va möjligt att i annonser, broschyrer, affischer och annat reklamtryck meddela uppgifter och beskrivningar beträffande margarin och fettemulsioner, vari vilseledande jämförelser med smör etc. kunde göras med kringgående av nyssberörda förbud. Enligt jordbruksutredningens uppfattning skulle det med de i förevarande avseende föreslagna bestämmelserna avsedda syftet härmed till väsentlig del förfelas, och det måste därför från jordbrukets synpunkt anses utgöra en angelägenhet av stor vikt, att jämväl ifrågavarande möjlighet att använda illojala reklammetoder avlägsnades.

Fråga uppstode då, huru angivna syftemål lämpligen skulle kunna uppnås. Olika utvägar syntes här tänkbara. För det första syntes sålunda kunna ifrågasättas sådan ändring i tryckfrihetsförordningen, att förbud kunde utfärdas mot offentliggörandet av uppgifter och beskrivningar av nyssberörda slag. På grund av tryckfrihetslagstiftningens grundlagsnatur torde emellertid denna väg vara jämförelsevis svårframkomlig. En lösning av frågan syntes därför närmast böra sökas i annan riktning. Härvid torde det ligga närmast till hands att tänka sig en sådan utformning av den lagstiftning mot illojal konkurrens, som enligt vad jordbruksutredningen inhämtat, torde vara under förberedelse, att densamma kunde tillgodose här ifrågavarande syfte. Såsom ännu en möjlighet finge slutligen ifrågasättas, huruvida icke bestämmelser skulle kunna utfärdas, vilka förhindrade salubjudande, däri inbegripet annonsering och annan reklamverksamhet, av margarin och fettemulsioner med användande av uppgifter och beskrivningar, i vilka jämförelser med eller hänsyftningar på smör, mjölk, grädde etc., förekomme.

I särskild skrivelse den 7 mars 1931 har jordbruksutredningen på anförda skäl hemställt, att efter viss utredning lagstiftningsåtgärder måtte vidtagas av innebörd, att all slags reklam beträffande margarin och andra ersättningsprodukter för mjölk- och mejerihushållningens alster med användande av uppgifter, omdömen, beskrivningar, beteckningar eller bilder, vilka hänsyfta på eller i vilka jämförelse göres med nyssberörda alster, på effektivt sätt förhindras.

*Skrivelse från
Margarin-
fabrikernas
försäljnings-
aktiebolag.*

I anledning av vad jordbruksutredningen anført har Margarinfabrikernas försäljningsaktiebolag den 1 juni 1931 till Kungl. Maj:t inkommit med ytterligare en skrivelse i ärendet. Bolaget sysselsätter sig häri huvudsakligen med jordbruksutredningens anmärkningar rörande margarinfabrikanternas reklammetoder och vänder sig särskilt mot beskyllningen för illojal reklam, vilken av bolaget tillbakavisas såsom obefogad. Bolaget anför, att i margarinindustriens barndom visserligen upptogos några sådana namn som jordbruksutredningen framhållit och att även nya sådana tillkommit under de senaste åren, men att enligt bolagets åsikt dylika benämningar vore ineffektiva och olämpliga, samt att bolaget för sin del utrangerat alla namn, som innehölle ord, hämtade från lantbruket, såsom Mejerit, Mejeri-växt, Mejeri-margarin, Smörblomman, Grädd och Alfa-Ko. Bolaget uppgiver, att de enda kvarvarande av bolagets beteckningar, som för närvarande drabbades av jordbruksutredningens kritik, vore Gräddmargarin, Herrgårdsväxt och Runa. Enligt bolagets förmenande kan emellertid särskild motivering presteras för dessa tre benämningars bibehållande. Sälunda förklarar bolaget, att benämningen Gräddmargarin icke vore något specialnamn utan sedan många år en allmän beteckning för samtliga fabrikers tillverkning av en viss sort av margarin, och någon missuppfattning av varans beskaffenhet anser bolaget ej kunna uppstå, eftersom ordet margarin så tydligt ingår i namnet. Bolaget säger sig emellertid berett att upphöra med detta namn i samband med ikraftträdandet av den utav lantbruksstyrelsen föreslagna margarinförordningen, till vilken bolaget anslutit sig. Vad beträffar benämningen Herrgårdsväxt, hänvisar bolaget till, att Sveriges kemiska industrikontor ansett ordet herrgård i benämningar å margarin icke vara direkt vilseledande samt att jämväl kommerskollegium funnit ifrågavarande benämning av beskaffenhet att böra få bibehållas. Vidkommande slutligen benämningen Runa framhåller bolaget, att detta märke inregistrerades först sedan bland andra Svenska smörprovningarna givit sitt uttryckliga medgivande därtill. Bolaget förmenar för övrigt, att det överväldigande flertalet av landets margarinkonsumenter ej hava någon kännedom om det runmärkta exportsmöret, och att de därför ej kunna lockas av någon namnlikhet med detta.

Gentemot jordbruksutredningens förslag att margarin över huvud icke skulle få benämnas annorledes än med ordet margarin, varjämte dock som

tilläggsbeteckning skulle få förekomma tillverkarens namn samt ord som prima, sekunda, extra, finaste och fint, eventuellt i förening med en bokstav och siffror, anför bolaget, att smörhanteringen icke torde kunna lida någon skada av fullt neutrala margarinbenämningar. Bolaget gör vidare gällande, att omförmälda tilläggsbeteckningar icke vore tillräckliga för att särskilja de olika margarinkvaliteterna, bland annat därför, att det finnes många typer av margarin i samma prisläge, som måste betecknas med olika namn. Ytterligare påpekar bolaget det värde, ett väl inarbetat margarinmärke representerade för fabrikanten, samt framhåller, att speciella margarinmärken icke skapade någon motsättning mellan smör- och margarinproducenterna men väl mellan de senare inbördes, och att för en margarinfabrikant, som ej lyckats föra fram en omtyckt margarinkvalitet med eget namn, det givetvis skulle innebära en fördel, om alla märken bleve i lag förbjudna.

Jordbruksutredningens förslag om anbringande å förpackning till margarin av analys beträffande den i margarinet ingående halten av smörfett och andra viktigare beståndsdelar tillbakavisas av bolaget såsom ogenomförbart redan av den anledningen, att det, enligt vad bolaget framhåller, är omöjligt att genom kontrollanalyser fastställa, vilka råvaror och vilka kvantiteter därav, som ingå i margarinet.

De av jordbruksutredningen förordade bestämmelser, varigenom namnet konstister skulle ändras till konstfett, försäljning av margarin i lös vikt förbjudas samt för mindre margarinförpackningar i detaljhandeln föreskrivas kubisk form, finner bolaget icke vara motiverade. I fråga om sistnämnda bestämmelse anför bolaget, att det visserligen helt säkert skulle säljas lika mycket margarin vare sig paketen hade kubisk eller avlång form, men att, då paketeringen vid margarinfabrikerna skedde maskinellt, och då paketeringsmaskinerna vore mycket dyrbara, en ändring av paketens form skulle förorsaka fabrikerna stora och alldeles onödiga kostnader.

I anledning slutligen av förslaget angående viss högsta fetthalt och lägsta vattenhalt hos margarinet samt förbud mot dess tillsättande av annat konserveringsmedel än koksalt, anmärker bolaget, att åtminstone hos de mera betydande margarinfabrikerna vattenhalten i regel hölles under 16 procent, samt att i övrigt de av jordbruksutredningen föreslagna bestämmelserna syntes bolaget väl stränga.

Ytterligare skrivelser i ämnet hava, efter det lantbruksstyrelsens förslag avgivits, inkommit till Kungl. Maj:t. Sålunda har *Adolf Johansson* i Vårgårda i skrivelse den 16 januari 1930 hemställt, att antingen fullständig kontroll över tillverkningen av margarin måtte anordnas eller ock föreskrifter lämnas därom, att å varje förpackning till margarin måste finnas angivet dels det i varan ingående procentalet natursmör dels ock hur stor procent mjölk, som inblandats i margarinet. I infordrat yttrande

*Diverse
skrivelser.*

med anledning av denna framställning har *lantbruksstyrelsen*, under hänvisning till att enligt dess förslag, därest det bifölles, syftet med framställningen skulle vinnas, hemställt, att densamma icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 22 december 1930, under framhållande av angelägenheten av att tillsynen över fabrikationen av ifrågasvarande konstprodukter anförtroddes för ändamålet lämpliga personer, föreslagit, att vid utfärdandet av ny margarinförordning bestämmelser måtte meddelas därom, att till tillsyningsmän borde, såvitt möjligt, i första hand utses lämpligt boende läkare, veterinärer eller mejerikon-sulenter.

I skrivelse den 18 april 1931 har *Svenska mejerikon-sulentföreningen* an-fört, att det numera förekommit fall, då margarin innehållit mer än 16 procent vatten, samt att det i anledning härav och i överensstämmelse med gällande bestämmelser för handel med smör syntes önskvärt, att föreskrift gäves beträffande högsta tillåtna vattenhalt i margarin. Föreningen hem-ställer, att förbud stadgades mot saluhållande eller försäljning av mar-garin med högre vattenhalt än 16 procent.

Slutligen torde jag få erinra om vissa förevarande ämne berörande, vid riksdagarna 1930 och 1931 väckta motioner samt vad vid behandlingen av desamma förekommit.

Riksdagen
år 1930.

Vid riksdagen 1930 hemställdes dels i två likalydande motioner I:166 och II:276, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag angående lagstiftning till förhindrande av saluhållande eller tillverkning av margarin eller produkter därav, vari smör, mjölk eller grädde inginge, dels ock i motionen II:10, att riksdagen ville i skri-velse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta i 1905 års margarinförordning införa sådana bestämmelser, att till-verkare och försäljare av margarin, som uppgåves vara smörblandat, ålades att å varje förpackning av sådant margarin tydligt angiva, å såväl låda som paket, till vilken procent natursmör inginge i varan.

Jordbruksutskottet, till vars behandling motionerna hänvisades, inhäm-tade i vederbörlig ordning yttrande över motionerna I:166 och II:276 av lantbruksstyrelsen och kommerskollegium samt över motionen II:10 av kommerskollegium.

Båda myndigheterna ställde sig avvisande gentemot de förslag, som i de till dem remitterade motionerna framförts. *Lantbruksstyrelsen* anförde bland annat, att ett förbud sådant som det i motionerna I:166 och II:276 föreslagna vore liktydigt med förbud mot varje tillverkning och försäljning av ifrågasvarande slags varor, då, såvitt styrelsen hade sig bekant, mjölk vore en nödvändig ingrediens för själva tillverkningen av dylika varor. *Kommerskollegium* framhöll i anledning av motionen II:10, att en allmän skyldighet att deklarerat procenthalten natursmör lätt skulle leda till den mindre önskvärda konsekvensen, att smörblandat margarin av konsumenterna bedömdes och värdesattes huvudsakligen med hänsyn

härtill. Kollegium gjorde gällande, att i själva verket kvaliteten vore i ännu högre grad beroende på egenskaperna hos i blandningen ingående smör och margarin, varför en smörfattig blandning kunde vara vida bättre än en blandning med högre halt natursmör. Därtill komme, enligt kollegii förmenande, svårigheten att genom analys med erforderlig grad av noggrannhet kontrollera uppgiven smörhalt.

Utskottet förklarade i avgivet utlåtande, nr 84, under återopande av vad lantbruksstyrelsen anfört, att utskottet ej kunde tillstyrka motionerna I:166 och II:276. Vidkommande motionen II:10 anförde utskottet, att det syntes utskottet vara en i princip tilltalande tanke, att tillverkare och försäljare av smörblandat margarin skulle vara skyldig uppgiva, till vilken procent natursmör inginge i varan. Med hänvisning till vad kommerskollegium anfört och då frågan genom lantbruksstyrelsens förslag till ny margarinförordning redan vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning, ansåg utskottet sig emellertid icke böra taga ståndpunkt till motionärernas förevarande förslag. Utskottet hemställde därför beträffande samtliga motionerna, att de icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Vid riksdagen 1931 väcktes dels två likalydande motioner I:172 och II:290 med enahanda framställning som i motionerna I:166 och II:276 vid 1930 års riksdag, dels ock en motion II:16 med samma yrkande som i motionen II:10 vid 1930 års riksdag samt med hemställan tillika om införande i 1905 års margarinförordning av bestämmelse, att margarin, som uppgäves vara smörblandat, skulle innehålla minst 10 procent smörfett.

I utlåtande, nr 67, över motionerna förklarade *jordbruksutskottet*, att utskottet av samma skäl, som föranlett avstyrkande av motionerna I:166 och II:276 vid 1930 års riksdag, och vilka skäl utskottet alltjämt ansåge giltiga, icke kunde biträda motionerna I:172 och II:290. Beträffande motionen II:16 anförde utskottet, under hänvisning till sitt utlåtande över den likartade motionen II:10 vid riksdagen 1930, att utskottet icke heller nu ansåge sig böra ingå på den väckta frågan, som vore en detalj, om också en av de viktigare, i det under Kungl. Maj:ts prövning fortfarande befintliga ärendet rörande ny margarinlagstiftning. Utskottet förklarade sig emellertid vilja upprepa, att förslaget syntes i princip tilltalande, och utskottet sade sig givetvis förutsätta, att detsamma komme under omprövning vid frågans avgörande. Vidare anförde utskottet, att utskottet ansåge sig nu böra förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gjorde framställning, att en lösning av frågan snarast möjligt måtte komma att äga rum, därvid utskottet framhöll, att ingen tvekan torde råda därom, att gällande bestämmelser på detta område sedan lång tid tillbaka varit i behov av reformering och komplettering i olika avseenden.

I överensstämmelse med utskottets förslag avslög riksdagen motionerna I:172 och II:290 men anhöll i anledning av motionen II:16 i skrivelse den 22 maj 1931, nr 276, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för att frågan om ny margarinlagstiftning så snart ske kunde måtte vinna sin lösning.

*Riksdagen
år 1931.*

Departements-
chefen.

Behovet av nya eller avsevärt ändrade bestämmelser i fråga om tillverkning, införsel och utförsel av samt handel med de i allt större utsträckning förekommande ersättningsmedlen för lantushållningens produkter har med styrka hävdats från olika håll, där man haft anledning taga ställning till hithörande spørsmål. Ur olika synpunkter har förordningen den 13 oktober 1905 angående kontroll å tillverkningen av margarin och margarinost ävensom konstister samt å handeln därmed, enligt dess lydelse efter däri genom förordningen den 15 oktober 1909 och kungörelsen den 13 oktober 1921 gjorda ändringar, ansetts otillfredsställande. Sålunda har såsom en väsentlig brist hos förordningen framhållits, att den alls icke berörde de ersättningsprodukter för gräddor och mjölk, vilka under senare år blivit alltmer vanliga. Vidare har från de inhemska margarinfabrikanternas sida anmärkts, att förordningens bestämmelser angående importerade varor icke vore av den beskaffenhet, som med hänsyn till kontrollen beträffande motsvarande varor av svensk tillverkning kunde såväl av konsumenter som av inhemska producenter förväntas. Från andra håll återigen har gjorts gällande, att föreskrifterna rörande sagda kontroll och framför allt rörande tillsyn vid varornas tillverkning icke vore av önskvärd effektivitet. Som en betydande svaghet har vidare påpekats saknaden av förbud mot varornas saluhållande under benämningar, häntydande på lantushållningen, och skärpta bestämmelser till hindrande av att varorna över huvud kunde givas sken av eller förväxlas med lantbruksprodukter hava ansetts påkallade. Föreskrifterna rörande förpackning och anslagsskyldighet hava ur jämväl andra synpunkter blivit föremål för anmärkningar, och ytterligare ett flertal erinringar och önskemål hava uttalats såsom torde närmare framgå av den i ärendet förut lämnade redogörelsen.

Vad sålunda anförts angående angelägenheten av omarbetning och komplettering av gällande bestämmelser i ämnet har jag i väsentliga delar funnit värt beaktande. Ärendet har underkastats en grundlig, under en följd av år fortlöpande utredning. Tiden torde nu vara inne att låta resultatet av denna utredning författningsvis komma till uttryck. Att genom allenast ändrad lydelse av vissa paragrafer i 1905 års förordning samt tillägg till denna uppnå en tillfredsställande lösning av ifrågasvarande spørsmål har jag härvid, med hänsyn till de enligt min uppfattning erforderliga ändringarnas och tilläggens omfattning, funnit uteslutet. En helt ny förordning torde, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, böra utfärdas. Ehuru jag i stort sett ansluter mig till de synpunkter, lantbruksstyrelsen framfört, har jag icke ansett styrelsens förslag vara av beskaffenhet att oförändrat kunna läggas till grund för en blivande författning i ämnet. Jag har därför låtit detsamma inom jordbruksdepartementet underkastas viss omarbetning.

Vad angår den rent redaktionella avfattningen av det sålunda inom de-

partementet upprättade förslaget, har jag i likhet med lantbruksstyrelsen funnit lämpligt att i högre grad än som skett i 1905 års förordning särskilja bestämmelserna rörande tillverkning, införsel, utförsel och försäljning. Förslagets bestämmelser hava vidare, allteftersom de äga samband sinsemellan, sammanförts under olika avdelningar. Överskådligheten torde härigenom underlättas. Till sitt innehåll avviker förslaget i väsentliga delar från 1905 års förordning. Dels hava upptagits bestämmelser, vartill motsvarighet i sistnämnda förordning helt saknas, dels hava nu gällande bestämmelser på åtskilliga punkter ändrats och kompletterats. Till den förra kategorien torde i främsta rummet kunna hänföras föreskrifter, avsedda att reglera tillverkningen, införseln och utförseln av samt handeln med grädd- och mjölkliknande produkter, ävensom stadganden till förhindrande av vilseledande beteckningar vid utbudande eller försäljning av de varor, vilka av förordningen omfattas. Vidare torde i detta sammanhang böra nämnas bestämmelser, varigenom krav uppställts angående viss sammansättning hos margarin, som inom riket tillverkas eller saluföres. Beträffande de föreslagna ändringarna i eller tilläggen till redan gällande stadganden äro de viktigare de, vilka avse förpackning och märkning, införsel samt tillsyn.

Såsom av det redan anförda framgår finner jag icke grädd- och mjölkliknande konstprodukter böra, på sätt jordbruksutredningen ifrågasatt, helt förbjudas. Jag förutsätter härvid, att tillverkningen och försäljningen regleras av bestämmelser, vilka tillvarataga konsumenternas berättigade krav i fråga om hygien samt såvitt möjligt utesluta, att varorna förväxlas med naturlig grädde eller mjölk. Då det gäller att fastställa en generell beteckning för dessa produkter, torde man icke böra tillägga den omständigheten, att varorna hittills saluförts under benämningar, vari orden grädde eller mjölk ingå, avgörande vikt. Varken namnen margaringrädde och margarinmjölk eller konstgrädde och konstmjölk torde sålunda böra ifrågakomma. Såsom jag i annat sammanhang får tillfälle närmare utveckla torde det överhuvud icke vara lämpligt att för varor, avsedda att utgöra surrogat för lantbruksprodukter, använda benämningar, häntydande på lanthushållningen. I Danmark och Norge gå konstprodukter, avsedda att ersätta grädde eller mjölk, under namn av fettemulsioner. Enligt mitt förmenande bör denna benämning, vilken förordats av jordbruksutredningen, införas även hos oss och omfatta varje grädd- eller mjölkliknande vara, i vilken ingår fett, som ej är framställt ur mjölk. Bestämmelse i sådant hänseende är intagen i 1 § av förslaget. Varor, vilka icke äro avsedda till förtäring, falla uppenbarligen utanför förordningens tillämpning. Om förslaget i denna del bifalles, torde det senare böra övervägas i vad mån ändring lämpligen bör vidtagas i anmärkningen till nummer 114 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade

Grädd- och
mjölkliknand
produkter.

tulltaxan, varest beteckningarna konstgrädde och konstmjolk nu förekomma.

För underlättande av omförmälda fettemulsioners identifiering såsom konstprodukter torde varorna, i enlighet med vad lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen föreslagit, böra vid tillverkningen tillsättas sesamolja till angiven myckenhet. Föreskrift härom är införd under 6 §. Från flera håll har gjorts gällande, att under vissa förutsättningar potatisstärkelse borde få användas såsom identifieringsmedel i stället för sesamolja och påyrkats, att stadgande härom skulle intagas i förordningen. Såsom skäl har anförts, att ett sådant stadgande skulle underlätta exporten, då nämligen vissa länder för tillstånd till införsel av fettemulsioner krävde, att varan vore tillsatt med potatisstärkelse. För min del finner jag, i likhet med lantbruksstyrelsen, ett dylikt stadgande icke erforderligt. Det torde, på sätt lantbruksstyrelsen framhållit, böra ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva de undantag, som ur nyssberörda synpunkt eller av annan anledning kunna i särskilda fall anses påkallade.

I övrigt synas, såsom lantbruksstyrelsen förordat, för fettemulsioner böra i stort sett gälla bestämmelser, motsvarande dem, vilka fastställas för margarin. De enda hänseenden, i vilka beträffande fettemulsioner särskilda, allenast denna vara berörande stadganden erfordras, äro av naturliga skäl de, som gälla varans förpackning. Lika med lantbruksstyrelsen har jag funnit angeläget att i fråga om fettemulsioner redan från början fastställa en viss bestämd förpackningsform, som gör varan lätt igenkännbar. Huvudbestämmelsen härutinnan återfinnes i 8 § 3 mom. av förslaget. Bestämmelsen ansluter sig i huvudsak till lantbruksstyrelsens förslag. Dock har jag, för att hindra förväxling med de för naturgrädde brukade förpackningarna, vad angår förpackning i flaskor föreslagit, att flaskornas etiketter skola vara tryckta i svart på vit botten. Vidare har jag, med hänsyn till vad från flera håll anförts rörande olämpligheten av att vid tillslutandet av flaskorna aluminiumkapslar komma till användning, ansett mig böra avstå från det av lantbruksstyrelsen i sådant hänseende uppställda kravet. Man torde härutinnan vara tillräckligt betjänt med en allmän föreskrift, att flaskorna skola vara tätt tillslutna. På vilket sätt tillslutandet sker synes sakna större betydelse. Samtidigt har avståtts från kravet på särskild märkning av den kapsel, som för tillslutandet kan komma att begagnas, eller dennas förseende med på visst sätt märkt etikett. Försäljning av fettemulsioner i löst mått synes icke böra få förekomma.

Vilsledande
beteckningar
m. m.

En fråga, beträffande vilken meningarna äro synnerligen delade, är den, vilka åtgärder som erfordras och lämpligen böra vidtagas till hindrande av att de utav förordningen omfattade varorna givas sken av eller förväxlas med lantbruksprodukter. Redan 1905 års förordning innehåller bestämmelser i detta syfte. Hit torde såsom tidigare påpekats få hänföras

föreskrifterna om förpackning och märkning, om anslag i salubodar, där försäljning av varorna sker, samt om uttryckligt angivande av varornas egenskap av konstprodukt i räkningar, leveranskontrakt och dylika skriftliga handlingar rörande desamma. Enligt en tämligen utbredd åsikt äro emellertid dessa föreskrifter icke tillfyllest. Särskilt har framhållits risken för allmänhetens vilseledande genom de för ifrågavarande produkter nyttjade, på mejeri- och ladugårdshantering häntydande benämningarna samt genom varornas saluhållande i övrigt under beteckningar och tillkännagivanden, ägnade att bibringa en felaktig uppfattning om samband med de produkter, de äro avsedda att ersätta.

Ett vilseledande sådant som nyss nämnts kan tydligen ske under former, som göra att handlingen blir att anse såsom bedrägeri- eller oredlighetsbrott och sålunda straffbar enligt 22 kap. strafflagen. Även om icke de för tillämpning av strafflagens bestämmelser nödvändiga förutsättningarna föreligga, kan handlingen emellertid i vissa fall vara straffbelagd. Jag får härvid främst erinra om stadgandena i förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. I nämnda förordnings § 1 föreskrives, att vid varas saluhållande eller försäljning såsom födoämne för densamma icke må brukas vissa i paragrafen angivna varubenämningar, där varan till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vilken genom benämningen utmärkes. De avsedda benämningarna äro, bland andra, mjölk och smör, vare sig benämningen brukas ensam eller i ordsammanställning, som antyder likhet i användningen med motsvarande vara, och bestämmelsen gäller även motsvarande benämningar på främmande språk. Enligt § 2 är det, i fall där jämlikt § 1 användandet av vissa benämningar å vara är förbjudet, jämväl förbjudet att å varan eller dess förvaringskärl, omslag eller dylikt eller å anslag eller skylt, som hör till varan, hava anbragt bild eller teckning, varigenom åt varan kan givas sken av att utgöra vara, som genom sagda benämning utmärkes. Undantag från bestämmelserna i § 1 skall enligt § 3 gälla beträffande vara, som är avsedd att utgöra ersättning för annan vara med någon i § 1 angiven benämning, under förutsättning att varans egenskap av ersättningsmedel uppenbart framgår av den använda beteckningen. Överträdelse av förordningens bestämmelser staffas med böter.

Vidare vill jag erinra om den möjlighet till förhindrande av vilseledande meddelanden, som skapats genom lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Enligt 1 § i nämnda lag stadgas sålunda straff för den, som i utövning av näringsverksamhet genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller i annons, cirkulär, prospekt eller priskurant eller genom annat för ett större antal personer avsett meddelande i uppenbar strid mot god affärssed angående verksamheten eller däri utbudna varor eller prestationer lämnar oriktig uppgift, ägnad att framkalla uppfattning om ett fördelaktigt anbud, och därvid haft eller

bort hava vetenskap om uppgiftens oriktighet. — Slutligen torde också böra påpekas, att därest det vilseledande meddelandet har formen av obehörigt begagnande av annans registrerade varumärke eller av varumärke, vilket med förstnämnda företeer sådan likhet, att märkena lätt kunna förväxlas, gärningsmannen kan bliva förfallen till ansvar enligt 12 eller 13 § i lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken.

Om de straffbestämmelser, för vilka nu i korthet redogjorts, icke överskridas, kunna ifrågavarande konstprodukter obehindrat saluhållas under beteckningar, som giva dem sken av samband med de äkta varor, de äro avsedda att ersätta. Av utredningen i ärendet torde framgå, att möjligheterna härutinnan icke lämnats obeaktade. Att här föreligger ett missförhållande synes mig icke kunna förnekas, och angelägenheten av att åtgärder till dettas avhjälpande vidtagas hava ur skilda synpunkter med skärpa framhållits. Olika förslag i sådant hänseende hava framlagts. Det mest vittgående har avgivits av jordbruksutredningen, medan lantbruksstyrelsen, till vars förslag kommerskollegium och medicinalstyrelsen i huvudsak anslutit sig, intagit en mindre sträng ståndpunkt. Enligt jordbruksutredningens utlåtande den 19 februari 1931 skulle vad angår margarin, till vilken vara utredningens intresse huvudsakligen knyter sig, sagda vara få betecknas allenast såsom margarin med tillägg av tillverkarens namn jämte vissa ord för angivande av kvaliteten. Beteckningen smörblandat margarin skulle icke få förekomma, men å förpackningen skulle varans smörfetthalt få meddelas under förutsättning att samtidigt analys å övriga viktigare beståndsdelar utsattes. Angående åter det närmare innehållet i lantbruksstyrelsens förslag torde jag få hänvisa till den redogörelse, jag härutinnan förut lämnat.

Givet är, att ifrågavarande spörsmål icke kan effektivt lösas utan ett tämligen starkt ingrepp i näringslivet. Emellertid torde man härvid icke böra gå längre än för uppnående av ett tillfredsställande resultat oundgängligen kräves. Tillräckliga skäl att, såsom skulle följa av jordbruksutredningens förslag, förbjuda begagnande även av fullt lojala beteckningar synas mig icke föreligga. Å andra sidan finner jag uppenbart, att en äkta varas benämning bör såvitt möjligt skyddas mot missbruk. Att för folkhälsan så viktiga näringsmedel som smör, grädde och mjölk skola låna sina namn åt produkter, avsedda att utgöra surrogat för de varor, vilkas namn de efterlikna, synes oegentligt. Bestämmelser i syfte att reglera detta missförhållande måste anses befogade. Emellertid torde man icke böra stanna härvid. Ord sådana som ko, mejeri, ladugård eller herrgård, använda i benämning å ersättningsmedel för smör, grädde eller mjölk, komma konstprodukten att i det allmänna medvetandet framstå såsom nära samhörande med och följaktligen såsom näringsmedel samt ur hälsosynpunkt jämställda med naturprodukterna. Konsumenterna bibringas med andra ord härigenom en felaktig uppfattning om ersättningsprodukternas värde. Detsamma torde gälla beträffande benämningar, vari ingå

andra ord, hämtade från lantushållningen. Samtliga benämningar av ifrågavarande slag synas mig därför böra förbjudas. I själva verket lärer en dylik åtgärd få anses som en följdriktig utveckling av de principer, som legat till grund redan för det år 1917 införda förbudet mot användande av vilsledande beteckningar vid födoämneshandeln. Att, såsom kommerskollegium föreslagit, begränsa förbudet till att avse allenast vissa bestämda ord, finner jag icke tillfyllest. Då vidare även ord, häntydande på varumärken, vilka registrerats för lantbruksprodukter, kunna vara ägnade att, begagnade i benämningar å ifrågavarande konstprodukter, giva en oriktig föreställning om produkternas förmåga att ersätta den äkta varan, torde benämningar, vari sådana ord ingå, böra inbegripas i förbudet. I viss mån torde visserligen benämningar av sistberörda slag förhindras redan genom förut omförmälda stadganden i 12 och 13 §§ varumärkeslagen. För att nämnda stadganden skola bliva tillämpliga fordras emellertid dels att benämningen är att betrakta såsom varumärke, dels ock att nyttjandet sker utan tillstånd av det registrerade varumärkets innehavare. Medan för straffbarhet enligt varumärkeslagen fordras vetskap om det olagliga förfarandet, synes vidare för inträdande av ansvarspåföljd vid begagnande av benämningar, vari ingår ord, som häntyder på registrerat varumärke, med hänsyn till svårigheten att styrka brottsligt uppsåt, vara tillräckligt att vederbörande bort hava kännedom om registreringen. Bestämmelser i anslutning till vad jag här anfört hava intagits i departementsförslagets 20 §.

Vad nu sagts beträffande förbud mot vissa benämningar å konstprodukter, avsedda att ersätta smör, grädde och mjölk, torde i allt väsentligt äga tillämpning även i fråga om ersättningsmedlen för ost och ister. Strängt följdriktigt borde sålunda ej heller benämningarna margarinost och konstister tillåtas. Då dessa benämningar emellertid brukats alltsedan de därmed avsedda produkterna i slutet av 1800-talet först kommo i marknaden och i samtliga författningar, vilka beröra dessa produkter, hittills godtagits, synes härvidlag undantag från den allmänna regeln böra medgivas. Någon större betydelse torde ett sådant undantag icke hava, bland annat av den anledning, att margarinost och konstister saluföras i allenast förhållandevis ringa omfattning.

I den danska margarinlagen är stadgat förbud mot att utbjuda eller försälja margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister under angivande av att varan är tillverkad av ett företag, i vars firma ingå orden mjölk, grädde, smör, mejeri eller andra från mejeri eller lantbruk hämtade beteckningar. Liknande bestämmelser gälla i Norge. Skäl synas tala för att införa stadganden av motsvarande innehåll även hos oss. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att även då en vara angives härörä från en tillverkare, i vars firma ingår ord, syftande på lantushållningen, sådant är ägnat att bibringa den föreställningen, att varan såsom

näringsmedel och ur hälsosynpunkt äger samma värde som vederbörande naturprodukt. Stadgande av nu angiven innebörd har jämväl upptagits i 20 §.

Genom bestämmelserna i denna paragraf förhindras användandet av bland annat den för margarin i marknaden allmänt förekommande benämningen smörblandat. Lantbruksstyrelsens förslag härutinnan är så tillvida avvikande, att enligt detsamma sagda benämning skulle få brukas, under förutsättning att i margarinet inginge minst 18 procent smörfett. Tanken har tydligen varit den, att tillverkare och försäljare av ett margarin, vari smör ingår, böra äga rätt att upplysa konsumenterna härom, men att å andra sidan dessa sistnämnda därvid, då smörhalten icke närmare anges, böra hava garanti för, att den äkta varan icke utgör allenast en försvinnande liten del av hela produkten. De synpunkter, vilka sålunda torde hava legat bakom lantbruksstyrelsens förslag, äro även enligt min uppfattning värda beaktande. Emellertid torde hänsyn till desamma lämpligare kunna tagas under andra former än dem, styrelsen föreslagit. Det synes mig, i anslutning till de åsikter jag förut hävdad, icke tillfredsställande, att för ett smörsurrogat, vars innehåll i regel icke skulle till ens en femtedel bestå av smör, medgiva användandet av en på samband med den äkta varan så kraftigt hänvisande benämning som smörblandat. I detta sammanhang bör framhållas, att en ersättningsprodukt även annorledes än genom sin benämning kan givas ett missvisande sken av samband med den äkta varan. Meddelanden sådana som »tillverkat av bland annat runmärkt mejerismör», »innehåller smör» och dylika äro lika ägnade som benämningen smörblandat att bibringa allmänheten en oriktig tanke om produktens värde såsom ersättningsmedel. Jämväl bestämmelser till förhindrande av sådana vilseledande meddelanden torde erfordras. I motioner vid ett flertal riksdagar har föreslagits, att tillverkare och försäljare av margarin, som uppgåves vara smörblandat, skulle vara skyldiga att jämväl meddela, till vilken procent natursmör inginge i varan. Jordbruksutskottet vid 1930 och 1931 års riksdagar har förklarat sig anse sistberörda förslag vara i princip tilltalande. Enligt min mening torde en tillfredsställande lösning av nu ifrågavarande problem kunna ske i anslutning till de av motionärerna sålunda angivna riktlinjerna. Med de analysmetoder, som numera förefinnas, torde det icke möta alltför stora svårigheter att med erforderlig tillförlitlighet utrona smörfetthalten. I händelse av osäkerhet står alltid utvägen öppen att angiva den fetthalt, som med visshet kan konstateras. Av kommerskollegium uttalade farhågor, att deklarerandet av procenthalten natursmör skulle leda till, att smörblandat margarin av konsumenterna uteslutande bedömdes efter sagda halt, torde icke böra tilläggas någon avgörande betydelse. Vid angivande av smörfetthalten synes emellertid, i anslutning till vad jordbruksutredningen härutinnan föreslagit, jämväl böra utsättas de olika myckenheter

fett av annat slag, varan innehåller. I överensstämmelse med vad jag här anfört har i 21 § av departementsförslaget införts ett stadgande, vilket förhindrar sådana vilseledande meddelanden, som nyss nämnts, och har i samband därmed angivits, att emellertid hinder ej möter mot tillkännagivande av att i varan ingår fett, framställt ur mjölk, försåvitt samtidigt meddelas såväl procenttalet dylikt fett som även procentalen av andra i varan ingående fettämnen. Stadgandet har ansetts böra erhålla sådan utformning, att därigenom skydd beredes jämväl mot missvisande meddelanden angående margarinost, fettemulsioner och konstister.

Icke blott benämningar och meddelanden, som nyss nämnts, utan även bilder och teckningar kunna emellertid vara ägnade att vilseleda. Härvidlag må framhållas, att missvisande framställningar i bild under vissa förutsättningar falla inom tillämplighetsområdet för lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Och vad angår mjölk och smör innebär stadgandet i § 2 av 1917 års förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen ett visst skydd. Genom detta stadgande hindras sålunda, att produkter, vilka avse att ersätta mjölk respektive smör, eller berörda ersättningsprodukters förpackning eller anslag eller skylt, som hör till desamma, förses med bild eller teckning, varigenom åt produkten kan givas sken av att utgöra mjölk respektive smör. Å andra sidan omfattar stadgandet allenast mjölk och smör, varemot grädde, ost och ister icke därav beröras. Vidare torde ordalydelsen »anslag eller skylt, som hör till varan», ävensom det i stadgandet uppställda kravet, att ersättningsprodukten genom bilden eller teckningen skall kunna givas sken av att »utgöra» sådan vara, som i förordningen avses, medföra en alltför snäv begränsning av dess tillämplighetsområde. Med bestämmelsen i 21 § av departementsförslaget har avsetts att åtkomma jämväl sådana av de här angivna fallen, vilka ej skulle hemfalla under straffbuden i någon av de nyss berörda författningarna.

Med den generella lydelsen av bestämmelserna i 20 och 21 §§ torde det falla av sig självt, att även återgivanden på främmande språk av benämningar och meddelanden, som i sagda paragrafer avses, inbegripas i däri stadgade förbud. Uttrycklig föreskrift härom har icke ansetts erforderlig.

På sätt av de avgivna yttrandena framgår torde, om bestämmelser utfärdas i enlighet med de av mig nu föreslagna 20 och 21 §§, en del varumärken, som registrerats enligt lagen den 5 juli 1884, komma att därav beröras. Vål har man vid tidigare tillfällen funnit sig oförhindrad att — jämväl i administrativ ordning — meddela förbud mot att vid varas saluhållande använda varubeteckning av viss beskaffenhet, utan att därvid undantag gjorts med hänsyn till sådana beteckningar, vilka, till skydd mot efterapning, blivit före förbudets utfärdande såsom varumärken registrerade. Oavsett detta förhållande är det dock, såsom

kommerskollegium även erinrat, tydligt, att ett förbud mot begagnandet av ett märke, varemot hinder ej mötte vid registreringen, i nu förevarande fall kan ur den enskilde näringsidkarens synpunkt innebära ej oväsentlig olägenhet. Skola bestämmelserna bliva effektiva, torde det emellertid ej vara tillrådligt att undantaga registrerade varumärken. Icke heller kan jag tillstyrka stadganden, varigenom, såsom på vissa håll ifrågasatts, undantag skulle medgivas beträffande vissa varumärken, medan övriga skulle inbegripas under förbudet. För att underlätta övergången vill jag emellertid förorda, att innehavarna av registrerade varumärken medgives en viss frist, under vilken märkena fortfarande få begagnas. Vad nu sagts om varumärken torde i tillämpliga delar gälla även beträffande det föreslagna stadgandet rörande firmor i 20 §. Jag får tillfälle återkomma till dessa frågor i samband med förslag till de övergångsbestämmelser, som vid den nya förordningens utfärdande påkallas. Emellertid vill jag redan här framhålla, att fall naturligtvis kunna förekomma, då särskilda omständigheter kunna giva anledning till undantag från stadgandena i 20 eller 21 §. Erinran om Kungl. Maj:ts befogethet att i detta hänseende — liksom beträffande förordningen i övrigt — meddela dispens har upptagits såsom sista paragraf i förordningen (36 §).

Jordbruksutredningen har framhållit, att till förhindrande av salubjudande och försäljning av nu ifrågavarande konstprodukter under vilseledande beteckningar jämväl erfordrades förbud mot att varorna å restauranter och andra näringsställen tillhandahölles under namn av smör, grädde eller mjölk. Lantbruksstyrelsen, som även behandlat detta spörsmål, har funnit sig icke kunna tillstyrka ett dylikt förbud på grund av den enligt styrelsens förmenande alltför långt gående kontroll, som dess upprätthållande skulle kräva. Ehuru det förfarande, jordbruksutredningen påtalat, är ägnat att ingiva starka betänkligheter, har jag på av lantbruksstyrelsen anförda skäl ansett särskilda åtgärder i detta hänseende ej nu lämpligen kunna vidtagas.

Om förpackning, märkning och anslags-skyldighet.

Bestämmelserna i 5 § av 1905 års förordning rörande förpackning och märkning av margarin, margarinost och konstister av inhemsk tillverkning hava blivit föremål för anmärkningar ur skilda synpunkter. Sålunda hava de ansetts dels böra i viss mån mildras, dels ock i andra hänseenden vara i behov av skärpning. Jag har härutinnan anslutit mig till vad lantbruksstyrelsen, delvis i anledning av erinran från kommerskollegium, förordat. Förslagets bestämmelser i ämnet återfinnas såvitt gäller tillverkning under 8 § 1 och 2 mom. och vad angår saluhållning och försäljning under 17 och 18 §§. De skilja sig, på sätt framgår redan av vad jag nyss anført rörande min anslutning till lantbruksstyrelsens förslag, från nuvarande stadganden däri, att dels mer detaljerade föreskrifter givits rörande märkning och förpackning av margarin och konst-

ister, dels förbudet mot drittelliknande kärll slopats, såvitt angår förvaring av konstister, och beträffande margarin förklarats skola gälla allenast om kärlet är av trä, dels ock undantag från förpacknings- och märkningsbestämmelserna meddelats i fråga om smärre gratisprov av margarin och konstister. Gentemot de uttalanden, som från olika håll gjorts, att för underlättande av exporten förpackningsbestämmelserna icke borde gälla i fråga om varor, som exporterades, utan att beträffande sådana varor lantbruksstyrelsen och kommerskollegium borde äga meddela särskilda föreskrifter, torde det vara tillfyllest med en erinran om den redan omnämnda dispensrätt, som tillkommer Kungl. Maj:t.

I fråga om förpackning och märkning av importerade varor gälla enligt 1905 års förordning samma bestämmelser som för motsvarande varor av inhemsk tillverkning med dels den ändring att, under det margarin och konstister av inhemsk tillverkning skola förvaras i kärll, märkta med tillverkarens namn, å förvaringskärnen för samma varor av utländsk tillverkning importörens namn skall vara anbragt, dels ock det tillägg att, då margarin eller konstister införes till riket, å förvaringskärlet för varan skall, om så ej förut skett, på tydligt och lätt i ögonen fallande sätt utmärkas, att varan är av utländsk tillverkning. De framställningar, vilka gjorts om sådan märkning av importerade varor och deras förpackningar, att därigenom varornas utländska härstamning tydligare framträdde, har jag i likhet med de myndigheter, vilka härutinnan yttrat sig, ansett böra beaktas. De av mig med anledning härav föreslagna bestämmelserna äro utformade i nära anslutning till lantbruksstyrelsens förslag. Sålunda har i 10 § 2 mom. av departementsförslaget upptagits stadgande av innehåll, att margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister icke får införas till riket med mindre varans förpackning eller, beträffande margarinost, själva varan är på närmare angivet sätt märkt med beteckningen »Utländsk tillverkning». Vidare hava i 17—19 §§ intagits bestämmelser, ägnade att utesluta möjligheten att saluhålla och sälja ifrågavarande varor under sådana former, att icke därvid deras utländska ursprung tydligt framgår. Av inhemska margarinproducenter väckt förslag, att utländskt margarin vid införseln till riket skulle underkastas besiktning av veterinär, har avstyrkts av såväl medicinalstyrelsen som lantbruksstyrelsen. För egen del har jag likaledes ej funnit detta förslag lämpligen kunna genomföras.

Enligt 6 § i 1905 års förordning skall, där margarin, margarinost eller konstister hålles till salu, finnas tydligt och lätt i ögonen fallande anslag därom. Bestämmelsen torde, som nämnts, avse att i sin mån bidra till, att någon förväxling med smör, ost och ister icke äger rum. Lantbruksstyrelsen har föreslagit stadgandets bibehållande, utvidgat att gälla även försäljning av grädd- och mjölkliknande konstprodukter samt kompletterat med dels vissa detaljbestämmelser dels ock föreskrift rörande särskild anslagsskyldighet vid saluhållande av vara av utländskt ursprung. Mot lantbruksstyrelsens förslag hava åtskilliga erinringar framförts. Sålun-

da hava kommerskollegium och två handelskamrar ansett det onödigt med anslag i fråga om konstister, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare gjort gällande, att anslag ej heller borde förekomma beträffande fettemulsioner samt Stockholms handelskammare uttalat, att det över huvud syntes mindre lämpligt att betunga detaljhandeln med dylik skyltningsföreskrift. För egen del ansluter jag mig närmast till sistberörda åsikt. Ifrågavarande anslag torde, särskilt sedan bestämmelserna i 20 och 21 §§ angående förbud mot vilseledande beteckningar m. m. vunnit tillämpning, icke hava sådan betydelse, att deras bibehållande är av nöden. Jag hänvisar härvidlag till, att bestämmelser om dylika anslag icke upptagits i den nya norska margarinlagen, samt att i Danmark, där enligt 1925 års lag var föreskriven liknande anslagsskyldighet som den hos oss för närvarande gällande, bestämmelsen härutinnan under år 1930 upphävts. I överenstämmelse med vad jag nu anfört har något stadgande, motsvarande 6 § i 1905 års förordning, icke intagits i departementsförslaget.

Vattenhalt och
fetthalt m. m.

Genom kungörelse den 14 juni 1928 (nr 195) har förordnats, att i fall, som avses i 1917 års förordning angående vilseledande varubeteckningar, vattenhalten i smör för att varan skall i sådant hänseende anses äga normal sammansättning ej må överstiga 16 procent. Jordbruksutredningen och Svenska mejerikonsulentföreningen hava föreslagit, att i överensstämmelse härmed föreskrift borde meddelas, att margarin, som saluhölles eller försålles, icke finge äga högre vattenhalt än 16 procent. Jordbruksutredningen har vidare föreslagit förbud mot salubjudande eller försäljning av margarin, som innehåller lägre fetthalt än 82 procent. De önskemål, som sålunda uttalats, har jag funnit berättigade. Något hinder att tillverka margarin, som i fråga om vattenhalt och fetthalt fyller föreskrifter i nyss berörda hänseenden, torde icke möta. Dylika föreskrifter hava intagits i 7 § av förslaget ävensom, såvitt angår införsel och utförsel, i 10 § 2 mom. och 14 §.

I annat sammanhang har fråga uppkommit, huruvida den myckenhet stärkelse, som enligt gällande bestämmelser skall tillsättas margarin, är lämpligt avvägd ur synpunkten att vid kemisk undersökning lätt medgiva identifiering av varan. Frågan är ännu icke slutgiltigt prövad. Skulle vid den utredning, som härutinnan äger rum, ändrade bestämmelser finnas påkallade, torde detta böra av Kungl. Maj:t beaktas vid den slutliga utformningen av föreliggande förslag.

Införsel och
utförsel.

Mot nuvarande bestämmelser rörande införsel har generaltullstyrelsen riktat en genomgripande kritik såsom torde närmare framgå av den lämnade redogörelsen för styrelsens utlåtande i ärendet. Vad styrelsen uti ifrågavarande hänseende anfört har jag funnit förtjänt att beaktas. I nära anslutning till styrelsens synpunkter hava departementsförslagets importföreskrifter, upptagna under 10—13 §§ utarbetats. Sagda före-

skrifte förete alltså väsentliga olikheter mot de nu gällande. Ompackning och märkning av margarin, fettemulsioner och konstister hava, om varan vid tullbehandlingen befinnes icke vara förpackad och märkt på sätt fordras för införsel till riket, enligt förslaget medgivits även i fall, där varan i anmälan till tullbehandlingen upptagits under oriktig uppgift om beskaffenheten, så framt av omständigheterna framgår, att den oriktiga uppgiften icke lämnats i syfte att undandraga varan tillämpning av införselbestämmelserna. Vidare har föreslagits ersättning efter vissa angivna grunder till tullverket för tillsyn vid ompackningen och märkningen. Föreskrift har meddelats rörande rätt till återutförsel av vara, som icke är förpackad och märkt på stadgat sätt, under förutsättning dock att varan icke i nyss berörda syfte anmälts till tullklarering under oriktig uppgift om beskaffenheten. Återutförsel har därjämte enligt departementsförslaget medgivits även beträffande vara, som i fråga om tillsats av potatisstärkelse eller sesamolja eller till fetthalt eller vattenhalt avviker från de i dessa hänseenden upptagna bestämmelserna, därest av omständigheterna framgår, att importörens avsikt icke varit att undandraga varan tillämpning av sådan bestämmelse. Befinnes undersökning av varan erforderlig, skall den verkställas på importörens bekostnad. Rätten till ompackning, märkning och återutförsel har begränsats till viss tid, efter det varan mottagits av tullanstalten. Efter förloppet av sagda tid skall varan, där den icke antingen blivit ompackad och märkt eller återutförts, hemfalla till kronan. I detta sammanhang torde jag få erinra, att bestämmelser i fråga om ompackning och återutförsel, likartade med de nu föreslagna, återfinnas såväl i kungörelsen den 10 augusti 1926 (nr 404) angående bestämmelser att iakttagas vid införsel till riket av hönsägg som i kungörelsen den 1 juli 1927 (nr 332) angående bestämmelser att iakttagas vid införsel till riket av samt handeln med utländskt smör.

I överensstämmelse med de synpunkter, vilka, på sätt framgår av det nyss anförda, ansetts böra läggas på frågan om rätt till ompackning och återutförsel, eller att sådan rätt bör medgivas i alla de fall, där vederbörande importör kan visa sig icke hava handlat i svikligt syfte, hava jämväl förslagets straffbestämmelser, såvitt angår införsel eller försök därtill, utformats. I olikhet mot vad för närvarande gäller enligt 12 § 2 mom. i 1905 års förordning blir sålunda jämlikt 31 § 1 mom. i förslaget importör, som inför eller söker införa vara, vilken icke har föreskriven sammansättning, eller som i anmälan till tullklarering lämnar oriktig uppgift, fri från straff och annan påföljd, om han visar, att han icke haft för avsikt att undandraga varan tillämpning av förordningens föreskrifter.

Förslagets exportbestämmelser, vilka återfinnas under 14 §, förete i sak ej andra olikheter gentemot nu gällande motsvarande stadganden än som av naturliga skäl föranledas av de nya bestämmelserna rörande fettemulsioner, förpackning, fetthalt och vattenhalt hos margarin samt återutförsel, för vilka i det föregående redogjorts.

Förslaget utgår från att, i likhet med vad nu är fallet, även i fortsättningen viss skyldighet att till åtal anmäla förseelser mot de givna föreskrifterna bör åvila tullmyndigheterna. Stadgande härutinnan har upptagits under 15 §. Avfattningen har emellertid, främst av hänsyn till de föreslagna nya import- och exportföreskrifterna, undergått viss jämkning i förhållande till dess motsvarighet, 8 § 4 mom., i 1905 års förordning.

Tillsyn och kontroll.

Samtliga de konstprodukter, varom här är fråga, äro naturligen i hygieniskt avseende underkastade kontroll av hälsovårdsnämnd enligt hälsovårdsstadgans föreskrifter. Beträffande tillverkningen finnas härutöver för närvarande bestämmelser allenast såvitt angår margarin. Margarintillverkningen skall sålunda, där den icke sker utslutande till förbrukning i eget hushåll, enligt 4 § i 1905 års förordning stå under tillsyn av särskild, utav länsstyrelsen förordnad person, vars åligganden närmare angivas i förordningen. I likhet med lantbruksstyrelsen har jag funnit sådan tillsyn böra äga rum jämväl i fråga om tillverkning av margarinost, fettemulsioner och konstister. Huvudbestämmelserna härutinnan hava fått sin plats i 23 och 24 §§ i förslaget. De motsvara, med undantag som följer av det nyss sagda, i allt väsentligt stadgandena i 4 § 1—3 mom. i nuvarande förordning. Vad angår tillsyningsmännens arvode har jag i fråga om tillverkning av margarin, fettemulsioner och konstister funnit detsamma böra utgå med enahanda belopp, som för närvarande gäller beträffande tillverkning av margarin, eller lägst 100 kronor och högst 300 kronor i månaden. Vad tillverkningen av margarinost däremot beträffar torde med hänsyn till den ringa omfattning, vari sådan tillverkning mestadels synes bedrivas, möjlighet böra finnas att nedsätta arvodet för tillsynen däröver till 50 kronor i månaden. Arvodesbestämmelser i anslutning till vad jag nu anfört återfinnas under 25 § i förslaget.

Det är uppenbarligen av vikt, att tillsyningsmännen utses bland personer, som besitta nödig sakkunskap och i övrigt hava förutsättningar att sköta befattningen på ett tillfredsställande sätt. Av denna anledning torde, såsom medicinalstyrelsen framhållit, till tillsyningsmän i främsta rummet böra ifrågakomma läkare, veterinärer eller mejerikonsulenter. Särskilt stadgande härom har jag dock icke ansett erforderligt. Instruktion för tillsyningsmän torde böra utfärdas av lantbruksstyrelsen. Bemyndigande i sådant hänseende har givits under 26 § andra stycket. Detta innebär en nyhet i förhållande till vad nu gäller och avser att öka tillsynens effektivitet.

Syftet med tillsynen är icke blott att hindra försummelse i sanitärt hänseende utan även, och detta anser jag vara den kanske främsta uppgiften, att kontrollera förordningens efterlevnad. I sistnämnda hänseende är det bland annat av betydelse, att tillsättningen till ifrågava-

rande produkter av identifieringsmedlen potatisstärkelse och sesamoljorna övervakas. Vidare torde tillsyningsmännen, vad margarin beträffar, låta sig angeläget vara att kontrollera inblandningen av smörfett. För att underlätta kontrollen torde det vara lämpligt, att tillverkarna åläggas föra journal över tillverkningen, däri de ingredienser, som för tillverkningen åtgå, antecknas till art och myckenhet. Journalen bör på anfordran hållas tillsyningsmannen tillhanda för granskning. Det torde böra ankomma på lantbruksstyrelsen att meddela närmare föreskrifter rörande sådan journals förande. Även beträffande tillsättningen av sesamoljor och potatisstärkelse torde närmare föreskrifter böra meddelas av lantbruksstyrelsen. Bestämmelser i enlighet med vad nu anförts hava intagits i 5 och 9 §§ av förslaget.

Jämväl i annat hänseende än som framgår av det förut sagda torde de bestämmelser i 1905 års förordning, vilka angå tillsynen av förordningens efterlevnad, vara i behov av komplettering. I 9 § av nämnda förordning stadgas sålunda, att, för utövande av sådan tillsyn, allmän åklagare, statskonsulent i mejerihushållning eller av länsstyrelsen därtill förordnad person äger taga prov av vara, som misstänkes utgöra margarin, margarinost eller konstister, eller av vara, som uppgives utgöra margarin eller margarinost men misstänkes icke innehålla stadgad mängd identifieringsmedel. Någon dylik befogenhet för hälsovårdsnämnd finnes däremot ej föreskriven. Följden har, åtminstone i visst fall, blivit, att vederbörande hälsovårdsnämnd ansett sig icke böra utöva annan tillsyn än i hygieniskt avseende. Då hälsovårdsnämnderna äro synnerligen lämpade att genom sina tillsyningsmän övervaka förordningens efterlevnad, har jag, i enlighet med vad lantbruksstyrelsen förordat, i förslagets 27 §, vilken motsvarar 9 § i gällande förordning, upptagit jämväl hälsovårdsnämnd bland dem, vilka skola äga taga prov och utöva tillsyn, varom här är fråga. Vidare har, likaledes enligt lantbruksstyrelsens förslag, i samma 27 §, i olikhet mot vad nu gäller, intagits bestämmelse i syfte att tillförsäkra provtagare tillträde till de lokaler, de behöva besöka för provtagningen, ävensom stadgats skyldighet för provtagare att omedelbart anmäla upptäckta förseelser till åtal.

De väsentligare olikheterna i förslaget, jämfört med gällande bestämmelser, torde med det nu anförda hava berörts. Ytterligare några hänseenden, vari förslaget avviker från 1905 års förordning, skola dock i korthet angivas. Sålunda har i förslagets 1 § definitionen å konstister erhållit en i viss mån annorlunda utformning än i 1 § i 1905 års förordning. Vidare har i 10 § 3 mom. av förslaget föreskrivits, att bestämmelserna angående införsel icke skola tillämpas å konstister, som införes under sådana förhållanden, att tull därför icke skall utgå. Direkt motsvarighet till denna föreskrift saknas i 1905 års förordning. Förslagets bestämmelse hänför sig till stadgandet i anmärkningen till nummer 114 i gällande

Diverse stad-
ganden.

tulltaxa, att tull icke skall utgå för konstister, som är avsett uteslutande för tillverkning av margarin, margarinost, konstgrädde eller konstmjök. Olikheterna gentemot vad för närvarande är stadgat torde emellertid icke innebära några ändringar i sak. De hava föranletts av kommerskollegii och generaltullstyrelsens uttalanden i ärendet och åsyfta allenast att bringa till klarare uttryck den tanke, som torde ligga bakom även 1905 års bestämmelser, nämligen dels att oblandat och obearbetat rent naturfett icke bör betraktas såsom konstister, dels ock att margarinindustriens råvaror och halvfabrikat böra stå utanför förordningen.

Bestämmelsen i 3 § i 1905 års förordning, att vid den anmälan, som skall göras till länsstyrelsen innan tillverkning av ifrågavarande konstprodukter påbörjas, skola fogas handlingar, vilka utmärka vederbörandes behörighet att i riket idka fabriksrörelse, har i motsvarande stadgande i förslaget, 2 §, uteslutits såsom utan värde i praktiken (jmf. § 7 mom. 1 i näringsfrihetsförordningen).

Stadgandet i departementsförslagets 4 §, som upptagits i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, saknar motsvarighet i 1905 års förordning.

Enligt 2 § i 1905 års förordning är det förbjudet att tillverka margarin eller margarinost i mejerilokal, där smör eller ost tillverkas till avsalu. Samma förbud torde även böra gälla i fråga om fettemulsioner. Vidare synes, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, förbudet böra utsträckas att **omfatta** tillverkning inom hela den byggnad, däri mejeriet är beläget. Syftet med detsamma eller förhindrande av sammanblandning eller förfalskning torde eljest icke tillgodoses. Det torde vidare till förebyggande av missförhållanden vara nödvändigt att, ehuru man delvis kommer in på områden, som ligga utanför förordningens egentliga ram, komplettera berörda förbud med förbud mot tillverkning till avsalu av smör eller ost inom byggnad, där margarin, margarinost eller fettemulsion tillverkas. I överensstämmelse med det anförda har 3 § i förslaget **avfattats**.

Bestämmelserna i förslagets 16 § avse att ersätta föreskriften i 2 § av 1905 års förordning därom, att margarin, oleomargarin eller annat för margarintillverkning användbart fett icke får förvaras i mejerier eller i lokaler, där smör ompackas eller samlas för export. Förslaget innebär i sak icke annan ändring i vad sålunda för närvarande gäller än som föranledes av att förslaget även omfattar fettemulsioner. Att utsträcka ifrågavarande förbud till att gälla hela de byggnader, vari mejerier eller nyssberörda lokaler äro belägna, torde icke lämpligen låta sig göra, då därigenom skulle förhindras försäljning av margarin och fettemulsioner i de smärre salubodar, vilka understundom torde finnas inom dylika byggnader.

Förslagets bestämmelser i 31 § angående påföljd vid underlåtenhet att ställa sig de givna stadgandena till efterrättelse avvika i åtskilliga hänseenden från vad nu gäller. Vissa av de olikheter, som sålunda föreligga, hava redan berörts i samband med redogörelsen för bestämmelserna an-

gående införsel. Ytterligare olikheter hava föranletts dels därav, att förslaget i motsats till 1905 års förordning även omfattar fettemulsioner, dels ock av de nytillkomna stadgandena angående viss fetthalt och vattenhalt hos margarin, förbud mot begagnande av vissa beteckningar och bilder, rätt för provtagare att äga tillträde till de lokaler, där provtagning får ske, skyldighet för tillverkare att föra vissa journaler och hålla dessa tillsyningsmännen tillhanda samt befogenhet för lantbruksstyrelsen att meddela bestämmelser om tillsättning av potatisstärkelse och sesamolja. Utöver ansvarsbestämmelser, motsvarande dem i 1905 års förordning, har vidare stadgats straff för den, som vägrar tillsyningsman tillträde till lokal eller förvaringsrum, som han i utövande av sin befattning äger besöka, ävensom för den, vilken vägrar provtagare att taga prov. Ytterligare har, i olikhet mot vad nu gäller, icke blott tillverkning utan även saluhållande och försäljning av varor, som icke innehålla föreskriven myckenhet potatisstärkelse eller sesamolja, straffbelagts. För att den saluhållande eller försäljande i sistberörda fall skall ådömas ansvar kräves enligt förslaget, att han haft eller bort hava vetskap om bristen hos varan. Likartade subjektiva förutsättningar hava uppställts för ansvar vid saluhållande eller försäljning av margarin med för låg fetthalt eller för hög vattenhalt ävensom vid utbudande eller försäljning av margarin, margarinost eller fettemulsion under oriktig uppgift om fetthalten.

De förseelser, varom här är fråga, hava samtliga, med undantag som framgår av 31 § 3 mom., ansetts förskylla dagsböter. Att, på sätt skett enligt 1905 års förordning, för förseelse mot utförselbestämmelserna även stadga frihetsstraff, torde icke vara erforderligt. Liksom enligt sistnämnda förordning har i förslaget de flesta förseelserna belagts jämväl med konfiskationspåföljd. Förslaget skiljer sig emellertid från 1905 års förordning därutinnan, att den för närvarande allenast i fråga om olaga utförsel eller försök därtill gällande bestämmelsen, att, därest vara, som dömes förbruten, icke kan tillrättaskaffas, i stället skall gäldas dess värde, utsträckt att äga generell giltighet.

Med hänsyn till förseelsernas beskaffenhet har, i likhet med vad som gäller i vissa andra författningar på näringsrättens område men i motsats till bestämmelserna i 1905 års förordning, dels beträffande fortsatt förbrytelse i 32 § föreskrivits, att den brottslige skall fällas till ansvar för var gång åtal sker, dels ock i 33 § stadgats skyldighet för husbonde att i viss omfattning ansvara även för underlydandes brott.

Enligt förslagets 34 § skola ådömda böter tillfalla kronan. Det torde böra framhållas, att stadgandet även gäller vara, vilken dömes förbruten på grund av bristande tillsats av potatisstärkelse eller sesamolja. Bestämmelsen i 12 § 7 mom. i 1905 års förordning, enligt vilken sådan vara alltid skall förstöras, har ansetts ej böra bibehållas.

Det må slutligen framhållas, att, om ej annat stadgades, en viss gärning kunde komma att innefatta förseelse såväl mot den nu tillämnade

förordningen som mot förordningen den 29 juni 1917 angående vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. Emellertid bör i dylikt fall gärningen blott vara hemfallen under nu förevarande förordning, vars straffsatser äro strängare. I samband med förordningens utfärdande torde med hänsyn härtill erforderligt tillägg böra ske till 1917 års förordning.

Övergångs-
bestämmelser.

Förordningen torde böra träda i kraft å dag som Kungl. Maj:t bestämmer. På sätt framhållits i annat sammanhang torde det emellertid vara skäligt att beträffande varumärken och firmor, vilka omfattas av de i 20 och 21 §§ stadgade förbuden, medgiva viss frist, varunder de fortfarande få användas. Dylik förmån torde dock endast böra ifrågakomma, där registrering ägt rum före den 1 januari 1932. Fristen synes lämpligen kunna sättas till ett halvt år från ikraftträdandet. Vissa ytterligare övergångsbestämmelser torde likaledes vara av nöden. Även om någon tid förflyter mellan förordningens utfärdande och dess ikraftträdande, synes det icke uteslutet, att vid sistnämnda tidpunkt varor, vilka före utfärdandet tillverkats inom riket eller införts hit, fortfarande finnas kvar hos vederbörande tillverkare, importör eller handlande. Det torde knappast överensstämma med billighet att beträffande sådana varor, med allenast det undantag som följer av vad nyss anförts rörande varumärken och firmor, tillämpa de nya bestämmelserna i hela deras vidd. Till en början synes det rimligt, att varorna helt undantagas från stadgandena i 20 och 21 §§. Vidare torde den nya förordningens föreskrifter i de delar, som avse förpackning och märkning, icke böra tillämpas å dessa varor, och slutligen synas stadgandena angående lägsta fetthalt och högsta vattenhalt i margarin samt rörande tillsättning av sesamolja till fettemulsioner icke böra gälla margarin eller fettemulsion, som här tillverkats eller hit införts redan innan förordningen utfärdats. Beviskyldigheten angående tidpunkten för tillverkning eller införsel torde emellertid i samtliga fall böra åligga den, vilken önskar undantaga varorna från tillämpning av bestämmelserna i fråga.

Riksdagens
yttrande.

Vissa av bestämmelserna i den nu tillämnade förordningen äro uppenbarligen av sådan beskaffenhet, att de ej lämpligen kunna utfärdas utan att riksdagens yttrande inhämtats rörande dem. Emellertid har det synt mig riktigast, att riksdagen erhåller tillfälle att i detta samband yttra sig jämväl rörande övriga delar av förslaget. Sedan riksdagens yttrande inkommit, torde Kungl. Maj:t hava att företaga förslaget till slutlig prövning, därvid Kungl. Maj:t även lärer äga att vidtaga den av mig nyss omförmälda ändringen i 1917 års förordning angående vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. Likaledes torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, i den mån så befinnes erforderligt, jämka avfattningen av anmärkningen till nr 114 i den vid tulltaxeförordningen fogade tulltaxan i enlighet med vad jag i det föregående anført.

Föredraganden uppläser härefter förenämnda inom jordbruksdepartementet utarbetade förslag till *förordning angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstister, m. m.* samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte besluta inhämta riksdagens yttrande över samma förslag, med förklarande därvid att Kungl. Maj:t har för avsikt att, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av förslaget.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.